

EMİRDAĞ

EMİRDAĞLILAR SOSYAL DAYANIŞMA KÜLTÜR ve EğİTİM VAKFI YAYIN ORGANI

YIL: 1

SAYI: 3

MAYIS - HAZİRAN 1998

EMİRDAĞ

2 AYDA BİR YAYIMLANIR.

Vakıf Adına Sahibi:

Dr. Safa HALAÇ

Genel Yayın Yönetmeni:

Sabahaddin SARI

Mesul Müdürü: **Reşat BAĞCI**

Editör: **Gazi DÜRSÜ**

YAYIN KURULU

İbrahim KARPUZ - Necati SEZER

GAZİ DÜRSÜ

Hukuk Danışmanı: **Av. Güler KOÇAK**

Yönetim Yeri ve Yazışma Adresi:

İsmet İnönü Cad. Kazımöner İş Merkezi No: 59

Tel-Fax: (0.222) 220 21 44

ESKİŞEHİR

Dizgi : SERAP ŞAHİN

Baskı: İKİ EYLÜL GAZETESİ ÇINAR A.Ş.

Sivrihisar Cad. Eskişehir Psj. No: 53

Tel: 221 66 66 (pbx)

Dergimize gelen bütün yazıların fikir sorumluluğu yazarına aittir. Her yazının düzeltme hakkı yayın kurulunun sorumluluğundadır.

İÇİNDEKİLER

SAYFA

- Kubat-Röportaj: M. Kubat 2-3
- Emirdağ'da Emirdağ Müzesi-Necati Sezer 4
- Emirdağ'da Bulgur Kaynatma Geleneği-R. Barış 5
- Bir Evlat, Bir Eş ve İzlenimleri-Elif Bağcı 6
- Bir Evlat, Bir Eş ve İzlenimleri- Semra Altınel 7
- Emirdağlılar'da Özgüven-Hava Dudu Özkır 8
- Emirdağ'ı Sordum- Raiba Barış 9
- Deli Celil Mücahit Karaca-Yüksel Önaçan 9-10
- Vakfımızdan Kısa.. Kısa.. 11
- Deyimlerimizden-Özcan Türkmen 12
- Reklamlar 13-18
- Emirdağ ve Anılar- Erdoğan Kahya 19
- Keskın ve Emirdağ Yöresi Ağrıları-H. Ulusoy 20-21
- Ömer Eker Bütüksel'de 22
- Emirdağ Türküsü- Niyazi Yılmaz 23-24
- Hasretim Sana- Güldam Atar 24
- Köyüme Hasret-Rabia Barış 25
- Büyük Sınava Doğru-Gazi Dürusu 26
- Sevgi, Saygı ve Hoşgörü-Sabahaddin Sarı 27
- Cambaz Osman Emmi'nin Derdi-İbrahim Kapruz 28
- Bozulmuş-Halil Erenoğlu 29-30
- Bir Elin Nesi Var, İki Elin Sesi Var- Savaş Hancı 31
- Emirdağ'a Hasret-Fikret Akın 31
- Şirin Emirdağ-Fikret Akın 32

SUNUŞ

DEĞERLİ HEMŞEHRİLERİM,

Emirdağ Sosyal Dayanışma Kültür ve Eğitim Vakfı'nın hemşehrilerimize yönelik faaliyetleri her geçen gün artarak devam etmektedir.

Yurt içinde ve yurt dışındaki hemşehrilerimizden büyük destek ve teşvik görmekteyiz. Geçtiğimiz ay Eskişehirdeki öğretmen hemşehrilerimizle yemekli bir tanışma toplantısı düzenlendi ve üniversite giriş sınavlarına hazırlanan veya zira sınıflarda sorunları olan, imkanları sınırlı öğrencilerimize ne şekilde yardımcı olabileceğimiz tartışıldı. Öneriler alındı. Önümüzdeki öğrenim yılında karşılıksız öğretim bursu sayısının 150 öğrenciye çıkartılması temennileri iletili ve öğrenci okutmak isteyen hemşehrilerimize şimdiden duyurulması kararlaştırıldı.

Emirdağlılar Kültür ve sosyal yardımlaşma derneğinin mülkiyetinde olan dairemizin vakfımıza bağışlanması işi gerekli yasal işlere başlandı. Bu konuda olumlu yaklaşımları ve özverili çalışmaları dolayısıyla Dernek Başkanı Sayın Yılmaz Karaca ve Yönetim Kurulu üyelerine müteşekkirimiz.

İş adamı-müteahhit değerli hemşehrımız Sayın Ali İhsan Başer'in Eskişehirde bir yurt yapımının gerçekleştirilmesi ve bu yurdun %20 kontenjanının Emirdağlı hemşehrilerimize ayrılması için olumlu gelişmeler kaydedildi.

Vakfımız üyesi Sayın Güldam Atar'ın başkanlığında kadın kolları komitemiz toplanarak çalışma programını belirledi ve bir de Pamukkaleye kaynaşma gezisi düzenlendi.

Vakıf yönetim kurulu üyeleri ile Emek Mahallesi Emirdağ köylüleri derneği ziyaret edildi ve yakında sağlık taraması yapılması kararlaştırıldı.

Vakıf yönetim kurulu üyelerimiz Emirdağ'ı ziyaret ederek hemşehrilerimiz çalışmalarımız hakkında bilgilendirdi. Afyonda düzenlenen Emirdağlılar yemeğine vakfımız başkan yardımcılarından Sayın Fikret Akın temsilen katıldı. Kendilerine vakfımız faaliyetleri hakkında bilgi sunuldu ve vakfın bir şubesinin açılmasının görüşmeleri yapıldı.

Değerli hemşehrilerimiz,

Emirdağ Sosyal Dayanışma Kültür ve Eğitim Vakfı hızlı bir gelişme sürecini başlatmıştır. Hala ulaşamadığımız pek çok hemşehrımız olduğunu biliyoruz, kendilerine ulaşılmasını arzuluyoruz. Bizim ulaşamadığımız hemşehrilerimizin de bizlere kendileri ile ilgili bilgileri vakfımız merkezine gönderdiklerinde yayınlarımız muntazam olarak ulaşacaktır. Tüm hemşehrilerimizle sağlıklı,mutlu bir yaşam dileğiyle sevgi ve saygılar sunuyorum.

DR. Safa HALAÇ
Vakıf Başkanı

Aboneler İçin Vakıf Hesap Numarası
Vakıfbank Eskişehir Şubesi
Hesap No: 2057871

İçimizden biri:

Röportaj: Muharrem KUBAT
Eğitimci-Şair-Yazar

KUBAT

1- Halk Müziği sanatçısı KUBAT kimdir, bugüne nasıl gelmiştir? Bir başka deyişle özgeçmişinizi bize anlatır mısınız?

- 1974 Belçika doğumluyum. Beşinci doğum günümde babamın bana getirdiği bir cura ile müziğe başladım. Babam güzel bağlama çaldığı için ve güzel yoruma sahip olduğu için, kendimi ister istemez iyi eğitmiş oldum. 1980'de curayı kendi kendime öğrendim ve türkü söylemeye başladım.

1984 yılında Müzik Akademisi'ne yazıldım. O zamana kadar da zaten kendimi az çok eğitmiştim; ama buna Müzik Akademisi de eklenince iyice piştim. 6 yılda Akademi'yi tamamladım. Tabii ki bu eğitim Batı Müziği üzerine idi. Böyle olması da benim müzik ufukumu iyice genişletti. Notanın yanı sıra Akademide gitar ve klavye eğitimi aldım.

Bütün bunların yanı sıra ilk sahne çalışmalarım da 1985'te babamın tavernasında başladı ve zamanla her tür müzik ortamında faaliyet gösterdim. Derken, kendimi Türkiye'de buldum.

2- Çocukluğunuzun Belçika'da geçtiğini biliyoruz. Çocukluğunuzla ilgili ne gibi anılarınız var, birkaçını okuyucularımıza aktarır mısınız?

- İyi hatırlıyorum, 3 yaşındayken evimizde kömür sobasının maşasını elime alıp maşayı bağlama niyetiyle kullanıyordum ve hatta akordunu bile yapıyordum. (hayal gücümle)

3- Belçika'da kaldığınız süre zarfında lise sonrası müzikle ilgili bir tahsil yaptığınızı öğrendik. Bu okulla ilgili bilgi verir misiniz?

- Özgeçmişime bakınız.

4- Müzik tutkusu sizde ne zaman başladı, hangi enstrümanı çalıyorsunuz, ailenizde müzikle uğraşan birisi var mıydı?

- Babam çok iyi bir ozan diyebilirim. O bağlama çaldı, ben de bağlama ile başladım (cura). Bağlamadan

sonra başka enstrümanlar da kullanmaya başladım. Gitar, piyano davul ve vol gibi çalgılar da çalmaya başladım.

5- Müzik çalışmalarınızın büyük bir bölümünün yurtdışında geçtiğini biliyoruz. Bu zaman diliminde ne gibi güçlüklerle veya zorluklarla karşılaştınız, açıklar mısınız?

- Yetenek meselesi. Yani açıkcası fazla güçlüklerle karşılaşmadım. Belki de sabırlı olduğum için. Çünkü müzik başarı gerektirir. Gerçi her iş de böyledir. Bence sabır başarının sırrıdır.

6- Daha sonra Türkiye'de çalışmayı tercih ettiğinizi TV konuşmalarınızdan duyduk. Türkiye'de çalışma amacınızı belirtir misiniz?

- 1993'te kendimi profesyonel anlamda hazır hissettim ve bir albüm yapmaya karar verdim. Bunun için de Türkiye'ye gelmem gerekiyordu.

7- Kısa sürede tüm TV kanallarında yer aldınız. Bunun nedenini açıklar mısınız?

- Albümün yönetmenliğini ünlü bağlama ustası İsmail Derken ve aranjörlüğünü sevgili Cihan Sezer üstlendi. Bu açıdan müziğimize kimse laf atamaz. Çünkü çok profesyonel bir çalışma oldu. Eh, bir de Kubat'ın yorumu gelince üstüne müthiş bir albüm oldu. Bir de güzel bir klip çekilince, hiçbir TV rededemedi.

Kısacası hiç kimsenin reddedemeyeceği bir çalışma hazırlandı.

8- Yine kısa sürede:

- Yaşam Radyosu'nun "Yılın Genç Sanatçısı",

- Hürriyet Gazetesi'nin halk oylaması ile belirlenen halk müziği dalında "Altın Kelebek",

- Kral TV'nin "Yılın Halk Müziği Sanatçısı" ödülleri aldınız. Bunlar için ne diyeceksiniz? Ayrıca "Altın Kelebek" ödülü için "Türkiye'nin Oscarı" deniliyor. Bunu nasıl yorumluyorsunuz?

- Halkımız artık iyiyi-kötüyü ayırabiliyor. Özellikle gençlik bu konuda çok başarılı, dolayısıyla "Türk hal-

kına" teşekkürü bir borç bilirim.

Tabii ki, yine bunun altında da her zamanki gibi

Diğer ödüllere benzer "Altın Kelebek" de çok önemli. Yalnız "Altın Kelebek" in benim için apayrı bir yeri vardı. Türkiye'de ilk sanatçıya verilen ödüllerden bir tanisi "Altın Kelebek" ti ve hâlâ o güzelliği koruyor. Ayrıca şunu da belirtmek istiyorum ki, o kadar profesyonel sanatçıların arasından bu ödülün bana verilmesi, (halk tarafından) ayrı bir güzellik taşıyor.

9- Bilindiği gibi çok gençsiniz. Buna rağmen her bakımdan çok düzenli ve dürüst bir yaşamınız olduğu söyleniyor. Bunu nasıl başarıyorsunuz?

- Herhalde bunu evden aldığım disiplinli eğitime ve mücevher gibi kültürümüze borçluyum. Ama, şunu da inkar edemem ki, Avrupa'da gördüğüm Avrupa kültürünün de güzelliklerini kendime aldım. Yani iki kültürü birleştirip kendime güzel bir yaşam tarzı yarattım diyebilirim. Ama en önemlisi aileden gördüğümüz ve aldığımız eğitim.

10- Gazinocular Kralı Fahrettin Arslan'ın gazinosunda Türk Sanat Müziği'nin duygulu sanatçısı Sayın Emel Sayın ve Şovmen Mehmet Ali Erbil ile birlikte yer almanız müzik dünyasında geniş yankı yarattı. Bunu neye bağlıyorsunuz?

- Dediğim gibi herkes iyinin, güzelin ve başarının peşinde. Özellikle Fahrettin Arslan'ın da bunu görebilmesi, benim için çok onur verici bir olay!. Ayrıca Sayın Emel Sayın'la sahneyi paylaşmak güzel bir duygu.

11- Dinleyicileriniz sizi 2000'li yılların Halk Müziği Sanatçısı olarak görüyor. Bu hususta neler söylemek istersiniz?

- Çok doğru bir teşhis. Bence burda söylemek istenen şu: Görsel anlamda çağdaş, sınır yok. Duygusal anlamda çağdaş, sınır yok=2000 Çok komik ama böyle mizah etmek istedim.

12- TV'de sizi dinleyenler, "KUBAT, Türk Halk Müziği'nde Kubat'a özgü bir yorum getirdi." diyorlar. Bununla ilgili olarak düşüncelerinizi sıralar mısınız?

- Ben bazı tabuları kırdığıma inanıyorum. Önceden halk müziği'nde çok şekiller vardı ki hala var, ama benim farkım onlara uymamak. Yani Kubatça hareket etmek. Hiç kimsenin benim saçımı, başını eleştirmeye hakkı yok. Sadece sanatımla ilgilensinler ve halk müziğine hayat verdiğimiz için de teşekkür etsinler.

13- Birinci kasetenizdeki "Tabandan", ikinci kase-

tinizdeki "Düz Oyun Havası" isimli türkülerini TV'de okumaya başladığınız zaman, kahvelerde bulunan izleyicileriniz hep birlikte oynamaya kalkıveriyorlarmış. İzleyici ve sanatçı arasındaki bu içten ve doğal yakınlığı nasıl sağlıyorsunuz?

- Benim Afyon Emirdağlı olduğumu biliyorsunuz. Bu yüzden her albümümde Emirdağlı'ndan bir türkü okumak benim için bir ayrıcalık. Bu yüzden Emirdağlı hemşehrilerimiz sevinçten yerlerinde duramıyorlar.

14- Genç yaşta, bu denli büyük bir şöhrete ulaşmanızı neye borçlusunuz?

- Sabır, başarı, kabiliyet ve Allah'a olan itancım...

15- Yöremizden çok saygın insanların yetiştiği muhakkak olan bir şey. Milletvekili, rektör, vali gibi... Bunlara bir de sanat elçisi olarak "KUBAT" eklendi. Bu husustaki düşüncelerinizi alabilir miyiz?

- Bunlar bir tek bizim yörede değil, her yörede var. Ama özellikle bizim yörenin kültüründen kaynaklansa gerek. Kabiliyetli insanlar bambaşka oluyor mübarek. Çünkü bizim atalarımız bizi yetiştirirken böyle diyorlar ki, "Oku, adam ol, halkına yararlı ol, insan ol.." gibi deyimler beynimizde çivilenmiş. O yüzden bizler de bambaşka oluyoruz, önce insanlığın yolundan geçiyoruz!

16- Türk halk müziğinin ileri- si için neler düşünüyorsunuz? Bununla ilgili olarak ve ileriye dönük ne gibi çalışmalarınız var, bir dökümü yapar mısınız?

- Çok sayıda halk müziği konserlerim olacak. Özellikle yurtdışında tanıtmak için

halk müziğimizi bir hayli koşturuyorum. 3. albüm için de daha başarılı bir çalışma içindeyim. İnşallah Allah bizi mahcup etmez ve özellikle bu konuda kendi halkımızın yani Emirdağlı hemşehrilerimin desteğini bekliyorum.

17- Sorularla sizi yorduğumuzu biliyoruz, cevaplar için teşekkür ederiz. Son olarak söylemek istediğiniz bir şey var mı?

- Tüm dünya insanına sevgilerimizi iletiyor, özellikle hemşehrilerimin yanaklarından öpüyorum ve Emirdağın gelişmesi için elimden geler hiç bir şeyi esirgemeyeceğimi burda tekrar vurguluyorum. Muharrem Kubat ve Yoksul Derviş'in ellerinden öpüyorum. Ortaören beline bağlı kalmak ümidiyle hoşçakalın diyorum.

EMİRDAĞ'DA

EMİRDAĞ MÜZESİ

Necati SEZER

Sehircilikten fazla anlamam; ama Emirdağ'a her gittiğimde çocukluğumun geçtiği sokakların, caddelerin ve bağların yerini beton binaların aldığını görünce hem seviniyor hem de üzülüyorum. Seviniyorum; çünkü Emirdağ gelişiyor, büyüyor üzülüyorum; çünkü Emirdağ betonlaşıyor. Değişim güzel bir şey. Fakat hatıralarımızda yer alan evler, binalar, yollar yerle yeksan olmuş.

Şöyle bir düşünün eski askerlik şubesi, Halk Evi Belediye binası, İnkılap İlkokulu ile ilgili hatırası olmayan bir Emirdağlı var mıdır? Uzun Çarşı'yla İnkılap İlkokulu da ayakta kalmasa burası Emirdağ mı? diye sorasım gelir.

Bence gelişme her önüne geleni yıkmak, yerine beton binalar kondurmak değildir. Öyleyse ne yapılmalıdır?

Örneğin İnkılap İlkokulu bir Emirdağ Müzesi haline getirilebilir. Fotoğraflarla, aleyçikle, toprak evle güzel bir Emirdağ Müzesi. Neden İnkılap İlkokulu? Çünkü eski Emirdağ'dan geriye kalan bir uzun çarşı, bir de İnkılap İlkokulu zamana direniyor. Bu iki mekan ilgililerin gelişimiyle tarihi koruma altına alınabilir. İnkılap İlkokulu'nda okuyan öğrenciler için daha güzel bir bina bulunabilir. Bu fikre belki orada görev yapan öğretmenler, öğrenci velileri tepkiyle karşılayabilirler. Ama Emirdağ'ı da geçmişi geleceğe taşıyan bir müze fikrine de karşı çıkmazlar.

Gerçi vakfın Eskişehir Odunpazarı'nda böyle bir girişimi var. Bunun çalışmaları sürüyor.

Ben bu girişimin Emirdağ'dan da yapılmasından yanayım. Hem de Akşehir'in etli pidesi, yumurtalı pideye tamamen galip gelmeden, hem

de Emirdağ güveci soğumadan.

Niye böyle söyledin, çünkü Zeyneboğlu'nun yumurtalı pidesi'nden, Emirdağ güvecinden bile eser kalmadı. Emirdağ'da birkaç misafirinize bir lokantaya gitseniz yumurtalı pidenin yerini Akşehir'in etli pidesi almış, güvec desen aslından uzaklaşmış. Öyle pideyi, öyle güveci Türkiye'nin neresine gitseniz yersiniz. Zeyneboğlu'nun Ekmekçi Koca'nın Ekmekçi İzzet'in ya da Ekmekçi İbrahim'in pidesini, güvecini çok ararsınız.

Emirdağ tarihi de böyle o tarihi adamlar gibi yok olup gidiyor. Şimdi, Emirdağlıyım diyenlere sorun bakalım çocuklarınıza aleyçik nedir, toprak ev nedir, saya nedir? Zeyneboğlu'nun yumurtalı pidesi nasıldır? Belki fotoğraflardan veya sizin anlattıklarınızdan biraz bir şeyler bilebilirler. Ya elli yıl, yüzyıl sonra?

Ne olur biliyor musunuz? Sadece nüfus kağıtlarında yazan Emirdağlı olurlar.

Öyleyse Emirdağ'da uygun bir yerde uygun bir Emirdağ Müzesi kurulması için girişimlere hemen başlanmalıdır.

Burada Metin Akın'ı, Ömer Faruk Yıldızka-ya'yı, Ö. Türkmen'i bir kez daha kutlamak istiyorum. Onlar Emirdağ'ın âdetlerini, düğünlerini, geleneklerini, giysilerini, törelerini, atasözlerini, ninnilerini, ağıtlarını kitap haline getirerek bizlere ve gelecek nesillere kazandırdılar. Yalnız, onlardan aynı çalışmaların devamını istiyoruz. Ayrıca yayın kurulu olarak her sayımızda yayımlanmak üzere, buram buram Emirdağ kokan yazılar istiyoruz. Emirdağ Müzesi fikrine de sahip çıkacaklarını umuyoruz. Bütün Emirdağlılara saygılarımla.

EMİRDAĞI'NDA BULGUR KAYNATMA GELENEĞİ

Rabia Barış

Bizim ellerde bulgur kaynatmak önemli bir gele-
nektir. Bu nedenle bulgura tohumluk buğdayından baş-
lanır. Öz tarlaya tohumun hası atılır, bu tohuma "köz
gibi sarı buğday" derler. Bulgur zamanı geldiğinde bul-
gurluk buğdayın hasını alabilen evlerde bayram edilir.

Bulgur ailelerin azlığına çokluğuna göre üç kile,
beş kile kaynatılır. Eskiden aileler geniş aileydi, şim-
diyse çekirdek aile oldu. Fakat şimdi de herkesin gur-
bette yakınları olduğu için Emirdağı'nda bulunanlar
yakınlarına bulgur, düğür yapıyorlar. Bundan dolayı
bulgur kaynatmalar da aynı şekilde devam ediyor.

Gelelim bulgurun kaynatılmasına: Bulgur kaynat-
mak için gerekli olan kap-kacak, kazan, kalbur, kevgir,
sergi kilimleri, akşamdan hazırlanır. Daha sonra saba-
hın seher vaktinde kalkılır ve hazır bekleyen kazanın
ateşi yakılır, yanan buğdaylar kazanlara doldurulur, o
kadar hoştur ki kokusuyla, görünümüyle insanın içini
ısıtır, güzel bir manzara oluşturur. Bu güzelliği anla-
mak için güzelliği yaşamak gerekir. Bu arada güneşin
doğuşuyla kaynayan bulgurun kabarıp hedik haline
gelmesi aynı anda olur. Bundan sonra pişmiş olan he-
dik sergi kilimlerine serilir. İkinci kez buğdaylar yıka-
nıp kazanlara doldurulur ve kaynamaya başlar. Bu olay
kuşluk vaktinde gerçekleşir. Buram buram tüten kazan-
larda yine hedikler kuşluk vaktinde gerçekleşir. Buram
buram tüten kazanlarda hedikler oluşur. Bu sefer ayrı
bir zevk vardır. Bulgurun kaynamasında..

Kazan üstü bulgurular komşularla paylaşılır, bu pay-
laşım geleneksel halindedir. Özelliği şudur: Konu-
komşu tabağını alan gelir, bulgur sahibine "hayırlı, be-
reketli olsun, güle güle yiye" der. Hedik olan bulgurun
kazan üstünden komşuların evlerine gönderilir. Kazan
üstü bulgur çok lezzetli olur. Bundan sonraki zamanlarda
aynı buğdaydan hedik pişirilirse aynı tadı vermez.

Bulgur kaynatma işlevi böylece biter ve sonra ku-
rutmaya gelir, bulguru kurutmak için en müsait yer te-
min edilir. Bu yer, bahçenin en temiz ve en güneşli ye-
ri, varsa dam üstü veya teras gibi yerlerdir.

Eğer hava temiz, güzel olursa serilen bulgur iki
günde kurur, aksi halde bir hafta uğraştırır ve çok zah-
metli olur.

Bunlardan sonra sıra bulgur dövülmesine gelir. Çu-
vallara doldurulan bulgurular, soku taşlarının başına gö-

türülür, ıslatılarak soku taşına dökülen bulgurular maha-
retli gençlerin ellerine bırakılır; iki, dört veya altı tok-
makla dövülmeye başlanır, uzun zaman alır ve çok teh-
likeli bir işlemdir. Bunu herkes beceremez. Hele dört-
lül, altılı tokmaklarla bulgur dövmeye herkes cesaret
edemez. Ani bir terslikle bir anlık gafletle kafa, göz
kalmaz. Onun için dövme işlemini becerikli gençler
yapıyorlar. Yedikleri tokmak darbesiyle keperip kabuk-
larını atan bulgurular yeniden kurutulur, sivrulur ve çu-
vallanır. Bulgur dövme işleminin bir özelliği de genç-
lerin birbirini yakından görmeleri ve sonuç da kimileri
birbirine sevdalanmaları, kimilerinin de evlenmesidir.

Son olarak bulgur çekilir. Çekim imece usulü yapı-
lır. Bulguru çekmek için birkaç tane değirmen taşı ku-
rular, genç kızlar davet edilir. Her değirmenin başına
üç-dört kişi oturur, böylece değirmenler döndürülmeye
başlanır. Değirmen başının en büyük özelliği türkü
söyleyerek bulgur çekmektir. Gençler türkü söyler,
yaşlıları mani.

Mani: Yar geliyo, geliyo da
Yar bağrımı deliyo
Nere kaçam elinden de
Yar yolumu kesiyo

Türkü: Bulgur serdim eyvana da
Gel yanıma, yanıma
Ket vurdu zalım anan da
Saramadım boynuma

Böylece türkülerle, manilerle bulgur çekimi sona
erer. Bu arada bulgur çekenlere evin büyükleri yemek-
ler pişirip sofralar kurarlar. Tabii taze bulgurdan tere-
yağı pilav ihmal edilmez, yanında da buz gibi ayran
içilir.

Evet, bulgur kaynatma işi böylece tamamlanır. Afi-
yet olsun.

*Oy değirmen değirmen de
Yalnızım döndüremem
Kabarttın elerimi de
Kaynanama diyemem*

*Döner Değirmen taşına
Ocakta bulgur aş
Acımaz kaynaması da
Ağır gelinin hışı*

Bir evlat, bir eş ve izlenimleri...

Elif BAĞCI
Eğitimci-Yazar

Her ne kadar her birey kendi başına bir dünya ise de, ailelerin, yörelerin ve ulusların ortak özellikleri genel karakterleri vardır.

Bir yerlerde yetişmiş ve yaşamış olmak kişiye o yere has nitelikler kazandırır.

Ben sizlere ailem, öğrencilerim ve yakın çevremden yola çıkarak, Emirdağ'ın erkek karakterlerinden birkaç çizgi sunmak istiyorum:

Yıl 1962, ortaokulu bitiriyoruz. Afyon'da Öğretmen okulu sınavları var... Heyecandan içimiz içimize sığmıyor. Kızlar birhayli varız.

Sınav günü yaklaşıyor, bütün kızlar hazırlanıyoruz. Okulda evde, başka şey konuşulmuyor.

Sınavın başarıyla başarılmaması üzerinde hiç durulmuyor. En önemli mesele Afyon'a, "yani kasaba dışına seyahat", hem de ilk defa...

Herşeyden önce bizi yani kızları kim götürecekt? Ne giyeceğiz, elbisemiz, ayakkabımız, saçlarımız nasıl olacak? Bunlarla zihnimiz o kadar meşgul ki, eh kolay değil Afyon'a gitmek.

Bizi götürecekt belli oldu.. Hoşafoglu İzzet Amca... (Hamide'nin babası İzzet Aydemir)

O, Afyon'u hükümet adamlarını, yolu, yordamı, izan-erkani çok iyi biliyor. Kasabanın sayılı adamlarından... Kolay değil kızlar teslim edilecek. Kızlar arasında bir hazırlıktır gidiyor. Şimdi TV kanallarında kraliçe seçilecek kızlar var ya, bizim hazırlanmamız yanında onların lafı bile edilmez. Hamide ile ikimiz bu tür olaylarda yıllarca kahrımızı çeken ablam, sevgili Türkan Önaçan'a son model bir elbise dikirdik. Hele düğmeleri bir harika (!). Bir daha öyle büyük düğmeli bir şey giyebilmek kismet olmadı. Palabıyık'tan yeni moda olan Çaça topuk ayakkabılar alındı, saçlar alegarson kesildi. Ehh... hazır sayılırız artık.

Sınav günü geldi çatı. Bütün kızlar tanınmayacak kadar şık ve güzel. Bizlerle mütenasip evrim geçiren erkek arkadaşlarımız ve İzzet Amca... Hayret bütün otobüs bizimle dolu...

Neyse, sınavın içeriğiyle ilgili hiçbir şey hatırlamıyorum. Tek bildiğim "Test nedir?" ilk o sınavda öğrenmiştik.

Sınav bitti, geri döneceğiz. İzzet Amca dedi ki: "Afyon'a gelinir de, bir döner, bir kaymaklı revani yenilmeden gidilir mi?

Biz mırın kırım, çekiniyoruz.

- "Hadi bakalım, bu kadar hanımefendi ancak İKBAL'e yakışır. (Afyon'un en eski en meşhur lokantası). Hiç bir şey anlamıyoruz. Takıldık İzzet Amca'nın peşine gidiyoruz.

Lokantaya vardık. Aman Tanrım! Bu ne güzel ortam; yemek yiyenler, salon düzeni bambaşka... O güne kadar öyle yer görmedik. Hepimiz mahcup ve şaşkıncı.

İzzet Amca "Lahmacun" diyor, "Döner" diyor, "Revani" diyor. İlk defa duyuyoruz. Nedir bunlar? Yemesini becerebilecek miyiz acaba? İyi ki yalnız kızlar geldik.. erkek arkadaşlarımız yok. Derken yemekler geldi. Neşeyle yedik. Hepsini de öğrendik.

Galiba Hamide ile bendim. Camlı bir kapı ile ayrılmış lavabo bölümüne geçtik. Ellerimizi yıkadık. Çeşmenin üzerinde meyilli bir şekilde asılmış aynaya bakarak saçlarımızı taradık, elbise-ayakkabı seyri, kendi kendimize mini bir defile... Sonra salondaki diğer kızlar (Şahver- Hüsnaver Ekim, Fahriye Demirel, Saide Aras, Şöhret Türkmen, Türkân Bilgi, Selek Özgür) sekiz-on kişi vardık. İçeri geçip aynı işlemlerdi tekrarladılar. Son arkadaş gelmişti ki, aynadan görünenlerin cam nedeni ile bütün salon tarafından izlendiğini gördük. Çok mahcup olduk. Ama bakışlardan defilemizin de başarılı olduğunu anladık.

Biz 68 kuşağıyız. Yani dünyayı sarsan kuşağın Türkiye-Emirdağ temsilcileri...

Dışarıya açılma maceramız bu Afyon gezisi ile başlayıp daha yıllarca sürdü. Bu süre içinde çok değerli büyüklerimiz, babalarımızın da içinde bulunduğu pek çok anılar yaşadık.

Denizli'de (yukarıda bahsedilen sınav kazanıldı, babalar mahcup edilmedi) Ahmet Amca'nın (Saide'nin babası Ahmet Aras) duyarlı nezaketi; Derviş Amca'nın (Selma'nın babası Derviş Türkmen) otoriter saygısı; İzzet Amca'nın (Sevilay'ın babası İzzet Keskintaş) samimi ilgisi; Mehmet Amca'nın (Ayşe'nin babası sobacı Mehmet Çiçek) yıllar sonra bile değişmeyen şefkatli ilgisi; babam Hacı Ceylan'ın heyecanla hepimize sahip çıkışı; Kamil Amca'nın (Şükriye'nin babası Gardiyan Kamil Karanfil) şair ve gönül adamlığı ile gençliği anlayan tavırlı...

Anmadan geçemeyeceğim çok kısıtlı imkân ve vasıtalarda canla-başla adeta bize yer yaratan Hacı Vahit'lerin Talat Amca ve İbide'nin Hakkı Abi ve daha nice büyüklerimiz...

Hepsinde ortak olan bir şey vardı. "Benim kızım değil, bizim kızlarımız" fikri... Yanımızdaki babanın kendi kızı hangisi asla anlaşılmazdı. Bizler böyle güzelliklerle büyüüp yetiştik.

Bazen diyorum ki, keşke bizim evlatlarımız da, pek te kolay rastlanmayan bize, Emirdağlılar'a has kasabamızın bu kolektif güzelliklerinden nasibini alabilseler di...

Bir evlat, bir eş ve izlenimleri...

(Emirdağ tabiriyle yabancı bir eşin izlenimleri)

Semra ALTINEL
Eğitimci-Yazar

1970'li yılların başında tesadüfen tanıdım eşimi. O güne dek Emirdağ'ın haritadaki yerinden bile haberim yokken, yollarımız birleşti ve ben, o gün bugündür Emirdağlıların içinde buldum kendimi.

Şehirde yetişmiş bir kişinin, taşraya uyumu zordur deseler de Emirdağ'ın ve insanının sıcaklığı da bir başka oluyor. Tabii ailemin bana verdiği sevgi ve eğitim de, çok kolaylaştırdı işimi.

Her şeye sevgiyle ve ön yargısız başlarsanız mutlu olmamanız için sebep yok!

Emirdağlılarına kara gidelim

Ayvadan usandık, nara gidelim.

Buranın güzeli gönül eylemez

Güzeli bol olar yere gidelim,

dizelerine uyan eşim, yabandan (İzmir'den) evlenince geleneklerini, adetlerini nerede olursa olsun yaşatan Emirdağ'ın kucağında bulduk kendimizi. İlk zor olsa da alışmak, gün geldi işimden çok. Böylece ve insanlarını sahiplendim. Başlangıçta, "Yabandan gelen gelindim", ama sonraları "Has gelin" oluverdim. Neden mi?

Sevdim onları; Ölülerine sahip çıkmalarını (yürek yakan ağıtlar dışında) sevdim. Mutlu günlerde sevinçlerimizi paylaşmalarını sevdim. Türkülerini sevdim; hepsinin bir öyküsü vardı,

hepsi deneyimlerin ürünüydü; katıksız sevginin sonucuydu.

Lakaplarını sevdim. Nasıl da uygundu hepsi... Kayışlı Kemaller, Cöge Mehmetler, Sarıoğulları...

Eşimde, Rahmetli kapınpederim de, bütün tanıdığım Emirdağ erkeklerin de bir saman alevi gibi hemen ateş alıp, bir çırpıda sötüveren öfkelerini yaşadım. Hemen pişman oluşlarını gördüm. Hiç kin tutmayan yürekleri vardı.

Emirdağ'ın insanı, insan sever, konukseverdir. Birkaç yıl önce yolumuz Belçika'ya düştüğünde, Emirdağ'ın geleneklerine bağlı, Belçikalıları Emirdağlılaştıran insanlarıyla beraber olduk. Avrupa kültürünün tam merkezinde, doğu kültürünü dirençle yaşatan hemşehrilerimizi gördüm.

Eşlerine, çocuklarına son derece düşkün olan cömert Emirdağ erkeklerinin çoğu boğazlarına da pek düşkündür. Arabaşı, güveçler, sarmalar, ağzı açıklar, Ege'nin zeytinyağlılarıyla iyi bir sentez oluşturdu doğrusu.

Emirdağ kadınına gelince, sadıktır eşine; biraz nazlıdır ama ailede her ne kadar erkeğin sözü dinlense de kadın onun hep yanbaşındadır. Saygılıdır, cesurdur, yaşamayı sever. Dağlar gibi güçlüdür.

Faruk! iyi ki seni ve Emirdağ'ı tanıdım.

EMİRDAĞLILAR'DA

ÖZGÜVEN

Hava Dudu ÖZKIR

*Çocuk dediğin, dik kafalılık yapmaz.
Çocuk dediğin, büyüklerinin vurduğu yerde
gül biteceğini bilir.
Çocuk dediğin, büyüklerinin bir dediğini
iki etmez.
Çocuk dediğin, büyüklerinin yanında oturmaz.
Çocuk dediğin, büyüklerin sözünü dinler.*

Onlar büyüktür, her şeyi yapabilir. Çocuklar, her şeyi sadece büyüklerin yaşlanıp ölünceye kadar yapabileceğine inanırlar.

"Evin danası öküz olmaz." (afedersiniz, bu bir atasözü, ben söylemedim) Dana ne kadar büyürse büyüsün, büyükleri tarafından hiçbir zaman yetişkin görülmez.

Yukarıdaki liste sayfalarca uzatılabilirdi, fakat ben kısa kestim. Siz zaten devamında neler olabileceğini biliyorsunuz. Hatta bana kızabilir "biz ataerki aileyiz, biz Emirdağlıyız, tabi ki çocuk dediğin böyle olur" diyebilirsiniz.

Böyle büyüyen çocuktan ne beklenir ki, sığınmacılıktan, yaşama pasif bir şekilde bakmaktan, her zaman bir büyüğün elinden tutmasını beklemekten başka.

Birilerine yaslanmak; kendine öz güveni, iç disiplini ve mücadele gücü olmayan insanlar için kolay bir düşünce tarzıdır. Bu gerçekleri algılayabilmek, insanların kişisel yeteneklerini geliştirmelerine ve profesyonel bir düşünce ve davranış tarzı benimsemelerine yardımcı olur.

Bir şişenin içerisine girmek ve orda yaşamak durumundasınız, şişenin ağzı dar ve cam da sert olduğu için, onun şeklini almak zorundasınız. İnat eder şekil değiştirmezseniz, şişe kırılır, siz de zarar görürsünüz.

Mücadele gücüm, öz güvenim olduğu için, ya da zararına katlanma gücünü kendimde gördüğüm için, veya şişenin şeklini beğenmediğim için, onun şeklini almak zorundasınız. İnat eder şekil değiştirmezseniz, şişe kırılır, siz de zarar görürsünüz.

Mücadele gücüm, öz güvenim, olduğu için ya da zararına katlanma gücünü kendimde gördüğüm için, veya şişenin şeklini beğenmediğim için, onun şeklini almak zorundasınız. İnat eder şekil değiştirmezseniz, şişe kırılır, siz de zarar görürsünüz.

ğüm için, veya şişenin şeklini beğenmediğim için şekil değiştirmedim, şişeyi kırdım. Yani ben yaramaz bir çocuğum. Dik kafalıyım (yalan, aslında yumuşak başlıyım). Büyüklerin vurduğu yerde diken biteceğini bilirim (çünkü onorumu zedeler), büyüklerin bir dediğini iki ederim (ne dediğini bilmeyenlerin). Büyüklerin sözünü dinlemem (gözlerim çakmak çakmak, can kulağıyla, dinlemeye dayamadığım, sözü dinlenecek büyükler hariç)

Engellemelere rağmen, hep bir şeylerle uğraştım. Ünlü yazar Abraham Maslow, buna kendini kanıtlama demiş. Kimileri kendini kanıtlama arayışı içersinde onlara yönelik yanlış değerlendirmeler yaparlar. Mesela, "aşağılık kompleksi olan kişi" yakıştırmaları gibi. Halbuki, aşağılık kompleksi, bir konuda eksiklerini örtmek için kendisini, çevresindekilere başka konularla aldatmaya çalışan kişilere özgü bir konudur.

Psikoloji literatüründe nevrotik rahatsızlık olarak ya da ifade edilen bu kavrama göre kişiler yetmezliklerini ortadan kaldırmak için, herhangi bir çabada bulunmadıkları gibi, olumsuzluklarını rasyonel göstermeyi engeller.

Kendini kanıtlama psikolojisi; farklılaşma arayışı olan her insanda var olması gereken rasyonel bir değişkendir.

Amacımız, çocuklara asiliği, saygısızlığı v.b. şeyleri aşılacak tabi ki değil. Sadece inandığını yapmayan, kişiliği gelişmemiş, mutsuz çocukların büyükleri öldükten sonra ne olacağına dikkat çekmektir. Bırakalım çocuklarımız gelecekle ilgili stratejik kararları kendileri alsınlar. Böylelikle onların suçlayacakları büyükleri olmayacağı gibi, bizlerin de "yaşam senin, bu kararı sen verdin, sonucuna katlanmalısın" gibi sözleri söyleme hakkımız olsun.

Büyüklik, çocuğuna büyükmüş gibi davranmak, değer vermek, kendini ispat etmesine köstek değil destek olmaktır. Büyüklik, çocuğunu kendi ayakları üzerinde durabilecek şekilde yetiştirmektir. Bir eşya gibi sahiplenmek değil. Ne mutlu bu sanatı iyi icra eden büyüklerle!

Saygılarımla.

EMİRDAĞ'I SORDUM

Emirdağ'ı sordum yıldız yelinden
Nazlıymış güzeli gonca gülünden
Bir selam yolladım gurbet elinden
Gurbet bize mekan olmadı gülüm.

Atla gel çaydereden, dereden
Vur neşteri kurtar dostu yareden
Antik kilim şâha kalkar yöreden
Sevdamızı eller bilmedi gülüm.

Kızlar su doldurur pınar başından
Gençlerle ışmar eder, çeşme taşından
Milli kültünü ver arabaşından
Aşuk maşuğunu bulmadı gülüm.

Ozanları fasıl geçer sazından
Erenleri bade içer hazzından
Güzelleri endam eder pozundan
Sevgiler divana gelmedi gülüm

Kırmızı gül nihan açar goncadan
Dilberleri fala bakar goncadan
Ağa düşen kurtulamaz kancadan
Bülbül gül dalında gülmedi gülüm.

Adaçal'a baktım Emirdağ'ından
Bir güzel salınır yeşil bağından
Gönül harelenir kul tuzağından
Hasretin çilesi dolmadı gülüm.

Gurbet bize mekan olmadı gülüm,
Sevdamız eller bilmedi gülüm,
Aşuk maşuğunu bulmadı gülüm,
Sevgiler divana gelmedi gülüm,

Sevgiler divana gelmedi gülüm,
Bülbül gül dalına gülmedi gülüm,
Hasretin çilesi dolmadı gülüm,
Bu dünya kimseye kalmadı gülüm.

Rabia Barış

Deli Celil Mücahit Karaca

Yüksel ÖNAÇAN
Eğitimci-Yazar

Delilik, biz Emirdağlılar'da değil, yurdumuzun her yerinde zeka özürlü olarak düşünölegelmıştır. Sözlüklerde de aynıdır.

Yöremizde, 'deli' sözcüğünü duyduğumuzda, bu zamana kadar Deli Süllü, Deli Satı, Deli Akile, Deli Göçü, Deli Peşraf, Deli Ceylan, Deli Kozan... gözümüzün önüne gelmiştir.

Farklı gazeteci Celil Karaca, bu derginin ilk sayısından itibaren, 'EMİRDAĞLILAR'IN DELİLERİ'ni yazmaktadır ve sanıyorum, yazacaktır da. Konuya ne şekilde yaklaştığını açıklamaması, farklı gazeteci olmasından kaynaklanmaktadır da.

Kimdir 'DELİ CELİL'?

İsminin, 'deli' sözcüğüyle bir arada kullanılmasından niçin zevk almamaktadır? 'Deli' sözcüğünü kendisine kendisi mi yakıştırmıştır; çevresindekiler mi? O'na göre bu sözcüğün asıl anlamı dışındaki kavramı nedir?

O'nu ilk tanıdığımda, Mehmet Çıldır'ın şimdiki hal ve kasaplara bakan dükânında, kitap kiraliyordu ve ben dokuz yaşındaydım. Jul Vern'in, Denizaltında Dokuzbin Fersah'ını okuyup getirdiğimde:

"-Kaç para vereceğim?" diye sordum.

"-Kaç paran var?"

"-On iki buçuk kuruşum"

"Tamam; yeter" dedi ve tüm paramı, bana Helvacı Veli'den iplikli ya da dom dom şekeri alma fırsatı bırakmadan götürdü.

Daha sonra Bab-ı Ali'ye gitti. Oradan da, o zaman başbakan olan şimdiki Cumhurbaşkanımız Sayın Demirel'in basın danışmanı olarak Ankara'ya taşındı. Türk Dil Kurumu'na beşyüze yakın kelime verdi. 64 yılında, İsmet Paşa'yla birlikte mecliste en iyi giyinen onkişi arasına girdiği söylenir.

Emirdağ'da her şeyin ilkinde O'nun imzası vardır:

İlk beyaz elbiseyi o giymiştir.

İlk keçi sakalı o bırakmıştır.

İlk matbaayı sanırım o getirmiş, uzun süre gazete çıkarmamıştır. (64 yılında o gazetede köşe yazılarının çıktığını hatırlıyorum)

Eskişehir'deki pek çok matbaanın ilk sahibi O'dur.

"Para tren, Emirdağlı istasyonudur" sözümü en çok O ve Şükrü Çıldır doğrulamıştır.

"Beni hayatta bir karım anladı; O da yanlış anladı" sözünün altında pek çok şey yatmaktadır.

Ankara'da beni bürokraside başkaları için engel olan şeyleri aşar, kendi işini yaptırılmaz.

Maddeye doyumlu, manaya doyumsuzdur.

TDK'deki üyeliğinden 'sağcı' gerekçesiyle (!) atıldıktan sonra hem siyasi düzene, hem de ticari düzene isyan etmiş, farklı düşündüğü için kendi düzenini bozmuştur.

Şimdiki düzeni nedir?

Düzeni kendine göre, topluma ayak uyduramamaktadır; tartışılır.

Gerçek şudur ki; O, çağı yakalamaktan öte, geçmiştir ve düzeni bundan dolayı bozulmuş, adı 'deli'ye çıkmış ve 'ot' gibi yaşanan akıllardan kendisini soyutladığı için, 'deli' olarak sıfatlandırılır olmaktan gurur duyar olmuştur.

Şahsını 'deliler' listesine almakla, akıllı geçinenlere bir mesaj vermek istememiştir. Bunu kimi-leri anlar ya da anlamaz, ayrı konudur. Benim deliliğimi, kendi paralelinde düşünmekte olduğu için O'na "Neden beni deliler listesine aldın?" diye soru sorma lüzumunu hissetmemekteyim. Emirdağlı, başkalarının döşesindeki pire için kendi yorganını yakar. Bana "Deli müdür" denmesi bundandır ve Deli Celil, bunu anlamıştır.

O'nu, kimse dışlamaz. Davetlerde, davetsiz olmasını kimse yadırgamaz; ,bulunduğu davetlere renk verir.

Bu yazı kaleme alınırken aslında o'nu yerecektim. Yerecek bir şey bulamadım. Onun kavramında 'deli', günümüz toplumunun insanın kendi kendisi-

ne zarar verecek girişimlerde bulunanların-ki, toplum bunun özünü araştırmaz, 'deli' olarak sıfatlandırılmasıdır ve Deli Celil, bu zeka seviyesinde olan bu düşüncedeki insanlarla alay etmektedir.

Bir tarama yapıldığında görülecektir ki, her anlaşılamayan eşler, birbirlerini 'deli' diye sıfatlandıracaklardır. Buna rağmen böyleleri, kabuklarını kırma cesareti göstermediklerinden, toplumumuzda, 'akıllı' olarak geçinmektedir. Varın, bu toplumun akıllı ile deliyi terazide tartmasını siz düşünün.

Bu toplum, kendisinden başka hiç kimseye zarar vermeyenleri 'deli' olarak sıfatlandırıyorsa, böyle deliler için toplumun kendisi delidir ve bu deliler bu topluma acımakta, Deli Celiller de böyle toplumun gözünü açmak için kendilerini feda etmektedir.

Günümüzde, işçi ve fakirin haklarını savundugunu söyleyerek onların sırtlarından geçinenler bu toplum için akıllı olarak tartılıyorsa, ben Deli Celil'in terazi küfesinde 'deli' olarak yer almaktan yanayım.

Ve hayret! O'nu tenkit etmek için başladığım bu yazıda aleyhine bir şey yazamadım. Dayımın kızı Tülay, Alanya'dan telefon etti; yazımı noktalarken: "İki kadeh at, vur kafayı yat"

Toplum bir şey için problem oluyorsa, doğrusu da bu olsa gerek.

-Öyle ya da böyle Ağabey; güvenini kazandığı kişilerin sırtına basarak başarılı olmuş kişiler akıllı ise, bırak sen 'deli' olarak kal. (Habersiz çektiğim bu fotoğrafından dolayı, affet)

Yüksel Önaçan

Yüksel Önaçan'ın KÖŞE YAZILARI'ndan seçilenler, AZİZİYE VAKFI tarafından bir kitap halinde sergilendi. İlgi duyanlar, 0 222 221 44 77 no'lu telefondan isteyebilirler.

Gurbetçilerime Not: Sizleri konu alan "Göç isimli romanımı sizlerin yanınızda tamamlamak istiyorum. Beni barındırma imkanı olan kişi veya kuruluşların "gel" demeleri, romanımı tamamladığımda şahsımda Emirdağlılar, bir daha yücelecektir.

Vakfımızdan

Kısa... Kısa... Kısa... Kısa...

Çifteler Emirdağlılar Yardımlaşma ve Dayanışma Derneği'nin Kongresi 7.6.1998 günü saat 13.30'da yapıldı. Yeni yönetim kurulu üyelerine başarılar dileriz.

YÖNETİM KURULU

Asil Üyeler: Asil
Hasan Saraç
Ercan Özmen
A. Kadir Özkara
Turan Döngel
Muhterem Ateş

Yedek Üyeler: Yedek:
Zeki Taşkın
Ali Aksoy
Osman Kürkçü
Bahri Özcan
Ali Ateş

DENETLEME KURULU

Asil: Bayram Talaz
Ahmet Yılmaz
A. Kadir Özkara

Yedek: Zeki Balkan
Özdilek Uçarar
Arif Kurt

Vakfımız Yönetim Kurulu Emirdağlı Eğitimcilerle toplantı yaptı

Vakıf Yönetim Kurulumuz, 15 Mayıs 1998 Salı günü DDY Düğün salonunda saat 19.00'da Emirdağlı Eğitimci hemşehrilerimizle yemekli toplantı yaptı. Toplantıda özetle Emirdağlı öğrencilerimizin sorunları etraflıca tartışıldı. Eğitim ve kültür masası oluşturuldu. Sorunların çözümüne yönelik çalışmalar başlatıldı.

Vakıf Kadın Kolları'ndan gezi

Geçtiğimiz ay Vakıf Kadın Kolları Başkanı Sayın Güldam Atar'ın öncülüğünde gerçekleştirilen Denizli ve çevresindeki geziye katılım göğsümüzü kabarttı. Kadınlar Kolunun bu etkinliği önümüzdeki aylarda devam edecek.

Omer Eker'den nezaket ziyareti

Tepebaşı Belediye Başkanı Sayın Ömer Eker Vakfımıza gelerek Yönetim Kuruluyla sohbet toplantısı yaptı.

Vakıf Yönetim Kurulu Eskişehir'deki yerel gazete ve medya mensuplarıyla sık sık bir araya gelerek vakfın çalışmaları hakkında bilgi verdi.

DEYİMLERİMİZDEN

Özcan TÜRKMEN

Eğitimci-Araştırmacı-Yazar

Söz ve yazı ile taşınan değerler bütünüdür, kültürümüzdür.

Türkmen kültürünün dinamik yapısının bozulmadığı Emirdağ Kültürü ve Türkmen kültürü çerçevesindeki deyimlerimizin incelenmesi, Araştırılması gerekliliği inancılığıyla araştırmaya başladığımda hayretimi gizleyemedim...

Türkçe Deyimler Sözlüğü'ne girmemiş yalnız türkülerimizde 132 deyim ve kalıp sözlerimiz var. (24-29 Haziran 1996'da Ankara Başkent Öğretmenevi'nde Kültür Bakanlığı Halk Kültürlerini Araştırma Müdürlüğü'nce düzenlenen 22 ülkeden 479 bilim adamının katıldığı V. Milletlerarası Halk Kültürlerini Araştırma Kongresi'nde tarafımdan EMİRDAĞ TÜRKÜLERİNDEKİ KALIP SÖZLER - DEYİMLER konulu tebliğ sunulmuş, tebliğler Kültür Bakanlığı'na 1997'de kitap olarak yayımlanmıştır.)

Kıvrak zeka mahsulü deyimlerimiz ve kalıp sözlerimizi her sayımızda imkan olduğu takdirde açıklamaya çalışacağım.

Kadınımız, dolayısıyla erkeğimizi de yakından ilgilendiren, çoğumuzun şuuraltında bulunduğu inandığım bir deyim:

Kelebacım (çalmak): 1- Ayak üstü laf etmek. "Kelebacım çaldı, geldi." 2- Dedi kodu yapmak. "İki kelebacım edek be..." 3- Öylesine konuşmak, kafa boşaltmak. "Kelebacım bitti mi?"

("Kelebacım", Karabağlar arasında, Avdan, Bademli, Davulga yöresinde "Varabacım" şekliyle aynı anlamda kullanılır.)

"Kele", "aman, ama" anlamlarında kullanılan bir seslenme edatıdır. Bu edatın cümleye kattığı değişik anlamları şöyle sıralamak mümkün:

-Gel, kele şöyle otur. (ısrar anlamında)

-Get (git) kele, böyle de yapılmaz ki... (Olumsuzluğu belirtme anlamında)

Olumsuzluğu pekiştirmede "kele"nin tekrarı "amaan... aman" anlamında kullanılır (Kelee... kele! Sana da bi şey söylenmez ki...) Olumsuzluk iyice artarsa hakaret anlamına varmadan "kele", "iyiye... iye" olarak "bıkkınlık", "yettin canıma" anlamlarıyla kullanılır.

Bunlardan hareketle olsa gerek sıradan laflar yerine **"Kelebacım çalmak"** deyimini kullanılır. Kuyu başında, köşe başında, bulgur çekmede, düğün-nişanda...ki başkasına göre anlamsız gelen konuşmalara KELEBACIM ÇALMAK denir.

"Kelebacım"a FAKİ EDEER'in yakında yayımlayacağımız kitabından bir estantane:

.....

-N'o gı?! N'ediyon?

-Heeç.. Tentene işleyip evin işiyle uğraşıyok. Sen n'ediyon gı?!..

-Aynı bacım, aynı... İş, güç; bildiğin şeyler işte.

-Desene dünürücü gözlüyon?

-Allah canını alsın!.. Goya sen gözlemin?!

-Biz galdık bacım, galdık. Ellaham Potukların Sarıkız'a döndük...

.....

Keskin ve Emirdağ Yöresi Ağıtları

Halil ULUSOY

Ağıtlar, Anadolu insanının derdine ağlayan, onların derdini eriten, onlara rahatlık veren, duyguların kelimelere, cümlelere döküldüğü şaheserlerdir...

Ağıtlarda görmesini bilenlere çok şeyler gösterilir... Herkesin hissesi olur... Cenazeevlerinde dertler ortaya konur, ölenin yanı sıra, nerkes kendi dertlerini de mısralara döker... Ve ortaya sabır çıkar, tahammül çıkar şükür çıkar, teselli çıkar.. VeleVKi, tesellisi olmayan tecelli bile olsa..

Ağıtların, Anadolu insanının duygularını en acı kelimelerin bile ifade edemediği acıların ifade vesileli olması ise ayrı bir özelliştir. Bu özellikten olacak ki, ağıtlarda, belli ölçülerde benzerlikler vardır... Kahırılanma, üzülme, tasalanma, sitem gibi ortak hislerin neticesi ortak mısralara sıkça rastlanır...

Keskin, Kırıkkale iline bağlı bir ilçe Emirdağ'da Afyon iline bağlı bir ilçedir. Arada büyük mesafeler var.. Ama, genelde Türklen aşiretine mensup insanlarla meskün bu yörenin ağıtlarının benzerliklerini bazı örneklerle ele almak istiyorum...

Emirdağ yöresinin folklorünü çok iyi analiz eden ve zorlu bir şekilde yorumlayan değerli dostum Ömer Faruk Yıldızkaya, çalışmalarını iki ayrı kitapta toplamış... Ve birer adet göndermiş... Okuduğum da, Keskin ve Emirdağ yöresi ağıtlarında fevkalade benzerlik olduğunu gördüm... Bu durum, milleti teşekkül ettiren hususlardan birinin duygu birliği olduğu gerçeğinin de bir ifadesidir. Öyle ya, Keskin nere, Emirdağ nere... Televizyon yok, radyo yok, teyip yok... Ama birbirine benzeyen duyguların kesafet kazandığı, müşterek ağıtlar..

Yıldızkaya'nın "Türkmen Ağıtları" kitabının doksan yedinci sayfasında, askerde ölen bir gence karısının yaktığı ağıtta:

*Bir adı Şükrü de bir adı usta
Eşim zayıf idi, olmuştur hasta
Yedi aylık karısı da gara yasta
Gurbanlar oluruk, kibar beyime...*

Buna benzer bir ağıtı, Keskin de görmekteyiz. Hikayesini bilmediğim benzer mısralar şöyle:

*Ağam Bekir çavuş, namı bir usta
Getmiş yaban ellere, yatalak hasta
Pederi kuşum de, anası yasta*

Sılaya da, ağam çavuş sılaya

Bu şekli benzerlik... Ama muhtevasında dikkat çekici bir yakınlık var. Bu iki ağıt, furbet hayatına mahkum insanların ağıtı... Ağlayan insanların lügat hazineleri ile hissi bakışları birbirinin aynıdır. Şair olanlar çok iyi bilirler, şiirde önce ayak gelir, kafiye gelir, sonra duygunun baskını neticesinde mısralar, beyitler kıtalar oluşur...

Anadolu'da arkalı olmak çok mühimdir. Anlatırlar; köylerin birinde bir garip dövünürken, "Vay arkam vay" dermiş.. Dövenler başına, düşüne, dizlerine vurdukça, yine aynı sözleri söylemiş.. Bir ara, bir kızarak... "Biz senin arkana vurmamız halde, sen vay arkam vay, diyorsun... Sen deyneğin değdiği yeri bilmiyor musun?" deyince garip, garipliğin verdiği sıkıntı ile hayıflanarak, "Benim arkam olsaydı, o değnekler bana değer miydi?" demiş...

Ağıtlarda böyle bir his yaşanır... Emirdağ yöresinin Yedi gardaş ağıtında bunu görmekteyiz.

*Yedi gardaş idik gazada ünlü,
Hep gara bıyıklı, yüzleri benli
Zeybek şalvarlı da, hep çuha donlu
Ben bu derdin, hangisini yanayım.*

Bunun bir benzeri, Kızılırmak üzerindeki köprüden gelin alayı geçerken atın ürkmesi ile dengesi bozulan köprüünün yıkılması ile ırmağa dökülen gelin alayının ağıtıdır.

*Yedi gardaş idik, bindirdik ata,
Gavimli gardaşlı geçirdik öte
Köprüye varınca, göz değdi ata
Nettin Kızılırmak, alı gelini
Gerdanı altınlı, benli gelini..*

Ağıtların giriş bölümünde özetlenen hadisenin görül göyündüren bölümleri, alt kıt'alardadır... Burada da, yiğitlenme tarzına yakın bir hava görülür... Ama sitem, yakınma, biraz da övünme ile karışık bir yiğitleme...

*Halil goyun güder, içi guzulu
Ali baba giyer, golu sızılı
Gadir'in çocuklar, gara yazılı
Ben bu derdin, hangisine yanayım...*

Kızılırmak ağıtında da buna benzer motiflere rastlıyoruz.

EMİRDAĞ VE ANILAR

Erdoğan KAHYA
Gazeteci-Yazar

Emirdağ Dergisi'nin sevgili okurları, hemşehrilerim, aziz dostlar; bu yazıyı yazarken yayın kurulunun saygıdeğer üyelerini bir hayli terlettirmişim. İşler öylesine yoğun ki, bu satırları karalamaya vakit bulamadım. Beni bir kaç yazı için aradılar. Onları kırdımsa özür dilerim.

Memleketimden tamı tamına 30 yıl önce ayrılmışım. Oysa bana dün gibi geliyor. Anam Gülizarların Kadriye, yanından 17 yaşında ayrıldığım için beni hala o yaşta sanıyor. "Ana, ihtiyarladık artık" diyemiyorum, üzülmesini istemiyorum. O beni her gördüğünde her zaman olduğu gibi güvecin en iyi yerinden, yumurtalı pidenin en yağlısı ve bol yumurtalısını bana veriyor. İşte bu güzel memlekette çocukluk ve gençlik yıllarının başlangıcını yaşadık. Yaz tatillerinde hep çalışırdım. Neler mi yapmadık? Pazarlarda seyyar satıcılık, buğday pazarlarında hububat ölçekçiliği, lokantalarda garsonluk, köylerde manifaturacılık, yumurtacılık, dayılarının jiplerinde mavinlik... O yüzden çelik-çomak oynamaya, bisiklete binmeye hiç vaktimiz olmazdı. Ve hala bisiklete binmesini bilmem.

Müftüoğlu İsmail

Rahmetli Mehmet Arpacı ile yaz tatilinde köylere manifatura satmaya giderdik. Terzi İsmail de bizimle beraber gelir, sattığımız kumaşları dikerdi. Mekanımız Camii avlularıydı. Türk misafirperverliğinin en güzel örneğini verirler, her öğün birileri yemeğimizi getirirdi. Muhacir köylerinin yemeklerini çok severdim.

Bir gün Camiye bir çocuk cenazesi getirdiler. Kulakları çınlasın Müftüoğlu İsmail, "Haydi sevaptır cenaze namazına duralım" dedi. Yaşım henüz 14-15 civarı, Abdestim olmadığını söyledim. Biraz diklendi ve "Oğlum cenaze namazına abdest gerekmez. Hem sevaba girersin." dedi.

Durduk cenaze namazına, uyduk imama. Uyduk uymasına da cenaze namazı biter bitmez başladı İsmail Emmi; "Ben buna abdestsiz namaz kıldır-dım" diye. Köyde yetmedi, dönüşümüzde Emir-dağ'da herkese anlattı. Hayatımın ilk tecrübelerinden biri o zaman kazanmıştım.

ÖĞRETMENLİK

Emirdağ Lisesi eğitim ve öğretime bizimle başladı. Lise'nin ilk mezunları da biz olduk. Kimler vardı aramızda, şimdi hepsi üst düzey yönetimler. Hacı Yusuf'un Hilmi, Taşkafa Mustafa, Şinik Kafa İstemi, Çerkez Sabiha, Akalinin Celil, Faruk Sarier (Altinel), Ziya Eryiğit daha niceleri...

Okuldan mezun olduğumuz yıl, öğretmenlerimiz ücret verilmediği için yaz kurslarını boykot ettiler. İkmale kalan yüzlerce ortaokul ve lise öğrencisi perişan. Özel ders almaya kimsenin gücü yetmez. Arkadaşlarla oturduk ve bir karar aldık. Okul biter bitmez Emirdağ Yüksek Tahsil Derneği'ne üye olmuş ve yönetimi de ele geçirmiştik. Yüksek okullarda okuyan ağabeylerimiz dernekle pek ilgilenmiyorlardı. Arkadaşlarım beni de başkan seçtiler. Dernek olarak ilk icraatımızı yapmaya imkan doğmuştu. Ortaokul ve lise de ikmale kalan öğrencilere kurs vermek istediğimizi öğretmenimiz Hasan Bayram'a açtık. Çok mutlu oldu. Lisede dersleri iyi olan arkadaşlarımız kurs vermeye başladık. Ben de ortaokul öğrencilerine Cebir kursu verdim. 56 öğrencim vardı ve bunlardan 52'si Eylül sınavında sınıflarını geçtiler.

Evet sevgili hemşehrilerim;

Emirdağ anlatmakla bitmez. Oradaki yaşam tarzı bile bir farklıdır. Orada yaşamak, Emirdağlı olmak bir ayrıcalıktır. Bir başka sayıda buluşmak üzere, Antalya'dan sevgi ve saygılar.

*Gaymanası der ki, gelin gelmedi
Gaymanası der ki, gelesi olmadı
Çeyizi çok geldi, evler almadı..
Nâtin Kızılmak, allı gelini
Gerdanı beş karış, benli gelini.*

Hacı Taşan'ın okuduğu bir ağıt vardır. Tunalara si-
temle doludur. Gurbette bunalan bir Anadolu gencinin
gökyüzünde uçan tunalara söyledikleridir... O ağıtta
geçen mısraların bir kaçını Emirdağlı Kazım Ağanın
ağıtında da görmekteyiz... Şöyledir Hacı Taşan'ın mısra-
ları:

*Bilmem hayal gibi, bilmem düş gibi,
Dert bağrına basmış beni taş gibi,
Şahin pençesinde yavru kuş gibi*

Kazım ağanın ağıtında da bu duygulara yakın mısra-
lar vardır:

*Ağam ata biner şahin guş gibi,
Geldi geçti, hayalinen düş gibi*

Keskin yöresi ağıtlarından bir beyit:

*Sabah oldu tan yerleri atıyor,
Ulu guşlar, destun almış ötüyor,
Herkes sevdiğini almış yatıyor,
Uyan ey derdine yandığım garibim uyan...
Emirdağ Çaykış'la köyünde söylenen bir ağıt:
Sabahleyin tan yerleri atıyor
Ulu guşlar destam olmuş ötüyor
Herkes kuzusunu almış yatıyor
Uyan ağam uyan, derin uykudan...*

Keskin yöresinin bilinen en eski ağıtlarından biri
Mulla Memed'in ağıtıdır... Yine Hacı Taşan tarafından
derlenen ve plağa okunan ağıtta:

*Her ana doğurmaz böyle mullayı
Biner atına da oynar değneği
Gelinler bölüşür, ganlı köyneği
Buldum ama, cansız imiş, neyleyim...*

Emirdağlı Emir Ağa'nın ağıtında da aynı temaları
görmekteyiz. Her iki ağıtta da geçen "değnek oynamak"
cirit oyununun bir başka adıdır. Anadolu köylerinin
avam kesiminde, cirite verdiği isimdir... Belki de cirit
denilmeden önceki isimdir...

Emir Ağanın ağıtı şöyle:

*Elin düğünün de oynar değneği
Emmisinin evi, gumun oynadığı
Masanın altında, ganlı köyneği
Ganlı köyneğine gurban olurum.*

Birbirine yakın beyitleri, mısraları sunarken, kültü-
rümüzün temel unsurlarını ortaya koyma gayretinde
olan Ömer Faruk Yaldızkaya ve diğer aydınlarımıza
şükranlarımı sunuyorum... İki uzak ilçe arasındaki gö-
nül bağlarını duygu birliğini ifade eden benzerlikler...

Keskin:

*Irmağa ektiler ala bostanı
Name gıza geydirmeyin fistanı*

Emirdağ:

*Boz toprağa ektiler bağınan bostan
Gök gıza geydirmeyin alaca fistan*

Keskin

*Gönlü bulanıktır, demen geline
Kuzum diye meler gelir evine*

Emirdağ

*Gelin yaralıdır değmen etine
Dayanmaz oğluna, gelir evine...*

Keskin:

*Başımdan efsarım, kederim gitmez
Virandır ocağım, tütünüm tütmez
Dünya dolu gelin olsa kız olsa
Nişanlım Zeynebin yerini tutmaz*

Emirdağ:

*Ateşim yanar da dumanım tütmez,
Karlı dağlar gibi boranım bitmez
Dört beş tane kardeşim olsa
Heç biri de anamın yerini tutmaz.*

Keskin:

*Elbisem sandıkta basılı kaldı
Martinim duvarda asılı kaldı
Nişanlım sılada küsülü kaldı.
Alınan vuruldum, ona yanarım*

Emirdağ:

*Aldığı motoru koşulu kaldı,
Atlarının alını, poşulu kaldı,
Yeni yaptığı ev döşeli kaldı,
Eşime, eşime abdül eşime
Yarime ağlarım, kendi başıma*

Keskin:

*Ne zorumuş şu ölümün acısı,
Yoğuru Emine'nin gardaş bacısı,
Melek oldu, Eminenin sucusu,
Azrail canını aldı neyleyim,
Herkes iyi idi, dedi ne fayda*

Emirdağ:

*Sıfır kalır, Kezibanın acısı
Hani nerde beş oğlanın büyük bacısı
Kalmadı gayri ciyeriğin sancısı,
Benim abam oldu, ahret yolcusu...*

Keskin:

*Keskinden de çıktım yıldız parladı
Sağımı solumu düşman bağladı
Çaldım tabancamı ateş kalmadı
Yürü Duran yürü, dostun yoğumuş.*

Emirdağ:

*Attım tabancamı ateş kalmadı
Dört yanıma baktım, kimse kalmadı
Hiç kimse imdadıma gelmedi.
İmdatlı yerlere, gidelim guzum...*

Vee. Ağrısı ile, acısı ile, iyi günü ile, kötü günü öile,
velhasıl herşeyi ile birbirine can bağlamış Anadolu insa-
nı... Saf, temiz, imanlı, cesur ve mütedil,, Devlet-i ebed
müddet anlayışına sahip... İşte özlenen nesil...

Tepebaşı Belediye Başkanı Ömer Eker Bükksel'de

Türkiye Ortadoğu Amme İdaresi Enstitüsü (TO-DAİE) 1984 yılından bu yana yürüttüğü Belediye başkanları seminerinin 31. dönemini Bükksel'de 28 Mart-4 Nisan 1998 tarihleri arasında gerçekleştirdi.

Belediye başkanlarının Batı Avrupa ülkelerinde belediye özerklik ve vergi kaynakları belediye ve birlik şirketleri uluslararası finans piyasası, Avrupa Birliği Bölge ve Yerel Yönetimler Komitesi, Avrupa Belediyeler Birliğinin tanıtılması, Belçika'da şehircilik gibi konularda görüş alışverişinde bulunmaları ve gözlem yapmalarını amaçlayan seminere, Eskişehirimizin Tepebaşı Belediye Başkanı Ömer Eker de katıldı.

Toplantılar sonunda her fırsatta Bükksel'de yaşayan Emirdağlı vatandaşlarla biraraya gelen Eskişehir

Tepebaşı Belediye Başkanı Ömer Eker kendisini şöyle tanıttı: "1947 yılında Eskişehir Karagözler köyünde doğdum. İlkokul, ortaokul ve lise öğrenimini Eskişehir'de tamamladıktan sonra 1971 yılında İstanbul Üniversitesi Hukuk Fakültesinden mezun oldum. Avukatlık stajımı ve askerlik görevimi tamamladıktan sonra 1975 yılından itibaren 27 yıl

serbest Avukatlık yaptım. 1987 yılında İl Genel Meclisi üyeliği 1994 yılında da Büyükşehir ve Tepebaşı Belediye Meclis Üyeliğine seçildim. Büyükşehir Belediyesinde Belediye Başkan vekilliği görevi yaptım. 25 Ekim 1997 tarihinde Eskişehir Tepebaşı Belediyesi Belediye Başkanlığına seçildim. Halen bu görevi ifa etmekteyim. Evli ve iki çocuk babasıyım," dedi.

Bükksel'de inen inmez Emirdağlı vatandaşlar tarafından hava alanında karşılanan Belediye Başkanı Ömer Eker'i Emirdağlı vatandaşlarımız bir an olsun yalnız bırakmadı. Boş vakitlerini tamamen Emirdağlı vatandaşlarla değerlendiren, onlarla sohbet toplantıları yapan Eskişehir Tepebaşı Belediye Başkanı Ömer Eker: "Seminer nedeniyle bulunduğum Bükksel'de Emirdağlı hemşehrilerimin yakın ilgisi beni çok mutlu etti. Bükksel'i Emirdağlı vatandaşlarımız sayesinde tanıdım ve inceleme fırsatı buldum. Buradan sizin aracılığınız ile Bükksel'deki ve Türkiye'deki tüm Emirdağlı vatandaşlarımıza çok teşekkür ediyor, sonsuz ve sevgi ve saygılarımı sunuyorum" dedi.

Emirdağ Türküsü

Niyazi YILMAZ

Afyonkarahisar'ın Emirdağı'ımız bir büyük Türk kültür beldesidir. Türkmen geleneğini yüzyıllardır sürdüren bu değerli hemşehrilerimizin çoğu san'atçı ruhludur.

Değerli araştırmacı ve yazar Emirdağlı öğretmen ve bürokrat aziz dostum ve kardeşim Ömer Fakur Yıldızkaya birkaç eseriyle tüm yönleriyle Emirdağ Ağıtları, Emirdağ Ağızları gibi eserleriyle doğduğu topraklara bütün gönlüyle ve kalbiyle hizmet etmiştir.

Bilhassa derlediği Türkmen ağıtları, ninnileri, çeşitli kültürler, yayla zamanı, toprak evler, bulgur çekme, harman sonu, düğünler, evlenme adetleri, türküler, gelenek ve görenekleri ve birçok yönleriyle Emirdağı dillendirmiş canlandırmış ve gönüllerimizde yaşatmaktadır.

Özellikle yayla zamanı, gençlerin fışkıran baharla birlikte, yaylanın temiz havası ve doğal gıdalarıyla daha sağlıklı, neşeli olmaları, heyecanları, segileri, aşktan dile getirilir.

Baharda, 'Kız oğlana nergis verir gül alır..'.

Kışın yorgunluğu yaylada atılır, ovanın sıcaklığında artık ekin biçme, harman zamanı gelmiştir. Yayladan alınan enerji ve güçle işe sarılır, orak biçme, döven sürme, gelsin düğün bayram...

Daha önce sayfalarımızda "Emirdağı Türküsünün sözlerini yazmıştım."

Yıllardan beri benim de TRT'de sanatçı olarak söylediğim "Emirdağı Türküsünü hem o sözlerle, hem de aşağıdaki sözlerle okudum.

Aşağıdaki sözler, 1933'te Yusuf Ziya Demirci'nin Sandıklı Karacaören (Karcören) köyünde Sarı Tekeli aşiretinden, Hüseyin'den alınan sözlerdir.

Karacaören (Karcören, Garcören) köyü Kumalar Dağı'nın eteğindedir ve Sandıklımızın hemen dibindedir.

Bugün bir belde belediyesi hüviyetini kazandı ama sınırları Sandıklı'mız ile birleşti.

Benim çocukluğumda söylenen ve çok sevilen bu türkü hem Emirdağı birbirine ulak (birleşik,

birleşmiş, devamı) şeklinde söylendiği gibi "Kumalar Dağı'na kara gidelim" diye de başlardı.

Sarı Tekeli Karakeçili aşiretleri büyük Türkmen aşiretleriydi, Kumalar Dağı'nı mekan tutmuşlardı yüzyıllarca...

Türkülerimizde bu Türkmen Yörükleriyle oadaki Türkmenlerin aşk hikayeleri ve sosyal serüvenleri türkülerimizin de konusu olmuştu.

Kitabımızda bunlara sık sık temas ettik. Benim notasını yazıp sunduğum ve okuduğum Emirdağı Türküsü 60 yıl önce 80 yaşında olan Sandıklı Ürküt köyünde rahmetli komşumuz ve yakınıımız Fatma Aba'nın 'Kör Fatma Aba, Fatma Yavuz'un) söylediği ve çocukluğumdan beri hafızamda, gönlümde saklı hiç unutmadığım, devamlı söylediğim edebi metinlerdir.

Kumalar Dağı Akdağ ve Ahır Dağları'ndaki yörüklerle (Türkmen yörükleri) Sarı Tekeli, Karakeçili aşiretleriyle Sandıklı ve köylerinin derin dostlukları, muhabbetleri olmuştur. Bu tertemiz Türk boylarının hatıraları unutulabilir mi?

İşte Afyon Karahisar Sandıklı'da okunan, bilinen Emirdağı Türküsü'nün (Kumalar Dağı'nın) sözleri:

1

Emirdağı birbirine ulalı

Altın yüzük parmağına dolalı (Fadimem dolalı)

Başın mı büyüdü gelin olalı, kız iken beraber olalı benidim (Fadimem benidim)

2

Emirdağ ne belalı başın var?

Yastık koyup yaslanacak taşın var (Fadimem taşın var)

Şu yerlere bir gelin ile işim var

Onun için dolanırım dağları (Fadimem dağları)

3

Aşamadım Emirdağı başından

Yatamadım hayalinden düşünden (Fadimem düşünden)

Az mı oldu ayrılalı eşimden?

Kız iken beraber olan ben idim (Fadimem ben idim)

Kocadağ başında çıktın oturdun;
Dört yanımda lale sümbül bitirdim (Fadimem bitirdim)
Alın top, kahkilli bir yar yitirdim
Onun için dolanırım dağları (Fadimem dağları)

KUMALAR DAĞI'NA KARA GİDELİM

Ayvadan osamdım (usandım) nara gidelim (Fadimem gidelim)
Buranın güzelleri gönül eğlemez
Gönül eğlenecek yere(yare) gidelim (Fadimem gidelim)

Türkümüz tamamen otantik ve anonim bir değer taşımaktadır. Bütün yurt sathında sevilen, söylenen bir türkü vasfını kazanmıştır. Söylendikçe daha çok sevilmiş, beğenilmiş değeri bir kat daha artmıştır.

Türkümüzün edebi örgüsü sade, arı, duru, anlaşılabilir niteliktedir. Hiçbir açıklamaya gerek olmadan, yüreğimizin ve gönlümüzün sağında sınırsız yerini alır.

Hele musiki motifleri bir su akar gibi akar gider... Emirdağlılardan Kumalar Dağı'ndan güneşin vurup da erittiği kar sularının ısıtılı, berrak, sularını ovaya doğru akıtan, çayların Sandıklı Ekinhisar'da CONGURA değirmeninin döndüren çağlayan suların musiki sesleri gibi..

Emirdağları Kumalar Dağı, Afyon Karahisarlılar için bir rüya diyarlarıdır. Sevgiler doğa, aşklar, güzellikler, tarih, dağlar gibi sinemizde yükselir gibi. İki zamanı olan türkümüz, "Kerem Ayağının" en güzel örneklerinden birisidir.

Anadolu'yu bir sevgi hanesi gibi çevreleyen, saran "Kerem dizisinin" bir güzel halkasıdır bu...

Meşeler, güvermiş varsın güversin
Yeşil ayna takındın mı beline? vs... gibi. Bu türkümüzün çatalları da pek çoktur Anadolumuzda.

Proyodi olarak mükemmel bir yanıda vardır. Musiki övgüsü ile edebi övgü, dil övgüsü sarmaş-dolaş olmuştur.

Türkümüzü, huzurlu, sükunlu ve vecd içinde trans halinde söyleyebilir ve dinleyebilirsiniz...

HASRETİM SANA

GÜLENDAM ATAR

*Sıra sıra dağlarına hasretim
Emirdağ'ı yoktur senin benzerin
Gurbetteyim heran seni özlerim
Hasretim sana güzel Emirdağ*

*Adaçal'ın vardır yorgun debeli
Düğünlerin olur önü köçekli
Kızların yetişir altın yürekli
Hasretim sana güzel Emirdağ*

*Yaylaların vardır badem çiçekli
Erkekler yetişir çelik bilekli
Kaymağın olur bembeyaz renkli
Hasretim sana güzel Emirdağ*

*Küçüktüm ekmeğinle büyüdüm
Yeşil yurdum yollarında yürüdüm
Gurbetlerde hep seninle övündüm
Hasretim sana güzel Emirdağ*

*Düğünler yaparsın üç eteğinle
Övünürsün bükmenle, böreğinle
Ziyafet verirsin güvecinle
Hasretim sana güzel Emirdağ*

KÖYÜME HASRET

Ovalar sararmış dağlar bunalmış
Dereleler kurumuş feryadı kalmış
Çevrede ölümden nasibin almış
Gözlerim deryada yeşile hasret

Şimdi yağız atla nadas sürülmez
Pulluğu anlatsam yavrular bilmez
Amucam yaşlanmış ovaya inmez
Gözlerim kınalı kecliğe hasret

Ebem fırın yakar çörek çekerdi,
Kısa aralarda kirman bükerti
Ev halkı çöreğe özlem çekerdi
Gözlerim fırında çöreğe hasret

Soğuk su kuyulu bahçemiz vardı,
Peygamber kokulu güller açardı
Bülbül nağmesinde goncaya yardı
Gözlerim dost kokan o güle hasret.

Bahçeyi süslerdik gonca gülünen
Baharı yaşardık çokkun selinen
Bağ bellerdik gürgen saplı belinin
Gözlerim derenin seline hasret

Kızlar kuşanırdı ipekten şalı
Anılar işlerdi kovanda balı
Başkaydı köyümün yeşili alı
Gözlerim duvaklı geline hasret.

Harman yeri derdik yeşil alana,
Taşlaştı her taraf döndü virana
Zenginler diyorlar çevre sorana
Gözlerim topraktan evlere hasret

Palamut dağında pelit toplardık,

Güzelini heybelerde saklardık
Elele tutuşup hendek atlardık.
Gözlerim bindallı heybeye hasret

Türküler söylerdik ıstar başında,
Sevgiyi işlerdik her nakışında
Sokular döğerdik dibek taşında
Gözlerim değirmen taşına hasret.

Haşhaş tarlasında kozak çizerdik
Sakızını yumak yapıp dizerdik
Haşhaşı kendiri taştan ezerdik.
Gözlerim tahılın özüne hasret

Yolmaya giderdik gömü düzüne
Çeşmeye inerdik çayır özüne
Türküler söylerdik pınar gözüne
Gözlerim çağlayan sulara hasret

Hıdırellez kutlanırdı örende
Papatyalar şahlanırdı derende
Komşu köyler özenirdi görende
Gözlerim örende duaya hasret

Acı bir hatıra eskiyi anmak
Kaybolan değere nafile yazmak
Özümden öz aldı arayıp sormak
Gözlerim gözümün şemine hasret.

Nostalji diyorlar masalmış meğer
Anılar birer ok sinemi döğer
Seymenler yok oldu müzede eğer
Gözlerim seherin yeline hasret.

RABİA BARIŞ

BÜYÜK SINAVA DOĞRU

Gazi DURUSU
Eğitimci-Yazar

SEVGİLİ HEMŞEHRİLERİM,

Yaklaşık 15 yıldır üniversite sınavlarını çok yakından izleyen biriyim. Dergimiz aracılığıyla sizlere ÖYS'nin sadece ber iki ayrıntılarına değineceğim.

Sevgili öğrenciler,

Bu maratona kiminiz yaklaşık bir yıldır, kiminiz iki üç yıldır hazırlanıyorsunuz. Bu hazırlanmanın ne kadar zor olduğunu biliyorum. Sizler de biliyorsunuz. Öyleyse işiniz bitmedi. Sınav öncesi, sınavda ve sınav sonrası neler yapacaksınız?

Sınav yaklaşırken:

TERCİH SIRALAMASI

Tercihinizi sıralamadan önce 21. yüzyılın mesleklerini dikkate alın. Kendinizi iyi tanıyarak sevdiğiniz ve okumak istediğiniz meslekleri seçin. İlgi, kişilik kapasite yönünden kendinizi ne kadar iyi tanırsanız o derece sağlıklı bir seçim yapmış olursunuz.

2000'li yıllara girerken dünya ülkeleri yeni çağda dünyada söz sahibi olmayı amaçlayan ülkemiz yeni bir yüzyıla aktif girmenin yollarını araştırıyor. Teknolojik gelişmelerle bazı meslekler cazip hale getirilirken bazıların da yıldızı sönüyor. Örneğin avukatlık, doktorluk, subaylık gibi meslekler yerini uzmanlık gerektiren mesleklere bıraktı. Mühendislikten bankacılığa kadar tüm alanlarda uzman personele ihtiyaç duyuluyor.

Elektronik haberleşme, enerji mühendislikleri, genetik ve biyoteknoloji mühendisliği, peysaj mimarlığı, bilgi teknolojisi mühendis ve uzmanlığı, uzay mühendisliği, denizaltı teknolojisi, sekreterlik, kimya mühendisliği, öğretmenlik, personel yöneticiliği gibi alanlar hızla yıldızı parlayan mesleklerdir.

Tercih sıralaması yaparken yukarıda belirlediğim bazı meslekleri dikkate almanız yararınıza olacaktır.

- Tercih ederken istek sırası önemlidir.
- Tercih hatalarının en önemli nedeni öğrencilerimizin puan sırasının dikkate almalarıdır.
- Tercih kurbanı olanların başka sebebi de çevre baskısı anne-baba ile öğrenci arasındaki çelişkilerdir.

Sakin unutmayın, gelecek yıllarda üniversiteyi kazanmak daha kolay olmayacaktır. Bu yıl ne yapıp edip dilediğiniz fakültelerden birini kazanın. Yeter ki bir yeri kazanayım, neresi olursa olsun anlayışı içinde de olmayın. Çünkü bu da yanlış bir tutum. Şimdi sorun üniversiteyi kazanmak gibi görünüyor; ama asıl sorun üni-

versite son sınıfa gelindiğinde başlıyor. Gelecek endişesi başlıyor.

Öyleyse tercih listesine son şekli verirken, öğretmenlerinizden, anne-babalarınızdan destek isteyin.

BARINMA DA ÇOK ÖNEMLİ

Ailesinin bulunduğu ilden başka ile öğrencilerin birçoğu barınma sorununu çözemedikleri için, üniversiteyi kazandıkları halde, memleketine geri dönmek zorunda kalıyor. Yurtlara da başvuru sayısı çok. Binbir güçlükle sınav kazanan öğrenciler kılı kırk yararcasına seçim yapılarak yurtlara alınıyor. Pek çok öğrencinin sevinci yarım kalıyor. Üniversiteleri seçerken ulaşımı da unutmayın. Çünkü ikişerden günde dört saatiniz yolda geçebilir. Bir gün değil, bir yıl değil, tam dört yıl. Hiç de çekilmez. Diğer konularda nerede hangi yurtlar var? Yurtların kapasitesi nedir? Özel yurtlar nerelerde var? Bu tür soruların cevaplarını ilgililerden alabilirsiniz. Ayrıntıya girmiyorum.

Üniversitelerin kontenjanlarını abarttığını da söyleyebilirim. İlk girişte 1.5 milyon öğrenci sınava giriyor. Yaklaşık yarısı birinci basamak sınavında eleniyor. 700 bin öğrenci tekrar giriyor. Bu rakamın yarısının üniversiteye gireceği söyleniyor. Halbuki madalyonun öteki yüzüne de bakmak gerekir. 350 bin öğrencinin 180 bini Açıköğretim Fakültesi'ne ait. Geriye kalan 170 bin kişilik kontenjanın 80 bine yakını da iki yıllık meslek yüksekokulları için ayrılmış. Gözde kurumların kontenjanı çok azalıyor. Bu nedenle dikkatli olmak gerekir.

SINAVDA

Sınavda neyi, nasıl yapacaksınız? Sorularını cevaplandırmadan önce daha neler yapacaksınız? Son iki gün açık havada, sakın bir ortamda dinlenin. Sağlığınıza dikkat edin. Akşamdan normal saatte yatın. Sakinleştirici türden ilaçları sakın kullanmayın. Zaten ÖSS'de o heyecanı yaşadınız. 21 Haziran Pazar günü önceden yerini öğrendiğiniz sınav yerine gider, sınava gidersiniz. Sınav anında herhangi bir olumsuz durumda anında ilgililerle konuşursunuz.

Sınav sonuçları açıklandıktan sonra bütün gayretinize rağmen açıkta kalırsanız her şey bitmedi. Yine bilinçli, yine akıllı olmak zorundasınız. Ancak büyüklere (anne-baba) de çok iş düşüyor. Anne-babanın da daha mantıklı bir durum değerlendirmesi yapması gerekiyor.

Sınava girecek bütün öğrencilere başarılar dilerim.

GÖRÜŞ**Sevgi, Saygı ve Hoşgörü**

Sabahaddin SARI

Aile deyince gözlerimin önüne Emirdağ gelir. Ankara'da, Eskişehir'de öğrenimimi yaparken Emirdağlı bir aile hüviyeti ile yaşadım. Siverek'te, Hakkari'de memuruyet yaşantım da öyle geçti. Bunlardan şunun için bahsediyorum. Emirdağlı aileler birbirine bağlı, saygı, sevgi ve hoşgörü çatısı altında birlikteliklerini sürdürmelidirler. Köylüsü- yerlisi, kırlısı-şehirlisi, yurdundaki-gurbetteki bütün hemşehrilerim beraber olmalı, aynı kültürün mirasçısı olarak düşünmeli ve "VAKIF" çatısı altında toplanmalıdır. Şair ne güzel söylemiş:

Bu cehalet yürümez; asra bakın, asr-ı ulum!

Başlasın terbiyemiz, ailelerden oğlum

Öncelikle aileler iç huzurun-birlikteliğini sağlamalı ki ailelerin oluşturduğu köyler, bir bütün olsun. Köylerin oluşturduğu ilçe, ilçelerin oluşturduğu ilde, illerin oluşturduğu Türkiye'mde birlik, beraberlik, savgi, saygı hoşgörü rüzgarları essin. İşte bu rüzgar tüm dünya insanlarını sınımsızca sarsın.

Emirdağlılar Vakfı'nın açılışındaki kalabalığın verdiği mesajlar ilgili yerlere ulaştı. İnaniyorum ki, 14 Haziran'daki Emirdağlılar şöleninin yankıları da uzun süre dillerde olacaktır. Önceden planlanan vakıf şubelerinin açılması, kültür sitesinin yapılması için çalışmaların başlatılması elbette hedefe varılmasında kolaylık sağlayacaktır. Tüm bunlar samimi duygular içinde çalışanlara gösterilen "HOŞGÖRÜ" ile başarılabacaktır.

Çiftelerde, Eskişehir'in mahallelerinde ve diğer illerde yurtdışında açılan hatta açılması için çalışmaları devam eden Emirdağlı ile ilgili demek ve vakıfları kutlamamak elde değil. Onlar bizim sesimiz, kulağımız. Başarıları bizim başarılarımızdır. Vakfımız aracılığı ile yapılan koordinasyonlar da elbette meyvesini verecektir. Bu çalışmaların güzel örneğini önümüzdeki günlerde hep beraber göreceğiz. Zaten demekler, vakıflar arasındaki birlik ve beraberliğin yolu da "HOŞGÖRÜ"den geçmiyor mu? Saygılarımla

CAMBAZ OSMAN EMMİ'NİN DERDİ

İbrahim KARPUZ

Örenköy'den Osman Emmi otobüsten inince bir süre durdu, çevresine bakındı. Yirmi yıl öncesine kadar çok iyi bildiği Emirdağı'nı tanıyamıyordu şimdi. Gördüğü yapılar hep yabancıydı. Bunlar sonradan yapılmış belli. Acaba Hükümet Konağı da değişmiş miydi? Fakat hatırladığına göre, öyle çökecek, yıkılacak bir yapı değildi. Bunlardan kalır yeri yoktu. Gene yerindedir bakarsın... Orasını bulsa, sağını solunu doğrulturdu elbet. Birine sordu:

-Efendi, hükümet konağı nerede kaldı acep?

- Şurasını dön de, şöyle yukarı çıkıver, dayı.

Yolun sağında görürsün.

Adamın söylediği köşeyi dönüp yürümeye başladı...

Doktora diye gelmişti Osman Emmi o güne kadar hiç bir hastalık görmemişti. Kimsesi yoktu ama, onun bunun hayvanını otlatır, bağ bostan bekçiliği yapar, karnını doyururdu. Açık havanın verdiği sağlıkla dinç kalmış, çivi gibi bir ihtiyardı. Ne var ki, köyün yaşlıları birkaç yıl içinde olmuş armut gibi dökülünce, onu da bir düşüncedir aldı: "Onlar öldüğüne göre, ben de öleceğim. Onların hepsinin birer marazı varmış, o marazdan gittiler. Öyseye benim de bir marazım vardır, hem de o marazdan gideceğim... Kadir Hoca'nın Şakir Ağa kalpten... Koca Kadir ülserder... Tokmak Ahmet felçten... Acaba benim derdim ne ola ki?..."

Düşüncesini konu komşuya açmış, onlar da diyecek bir şey bulamamışlardı. Doktorlar, öbürlerine birkaç ayağız önce gelseler kurtulacaklarını söylemişlerdi. Öyleyse daha beklemenin alemi ne? Zamanında gitmeli öğrenmeli derdini, kurtulacaksa kurtulmalı!

O yüzden yollara düşmüş, yirmi yıldır ayak basmadığı Emirdağı'na gelmişti.

Hükümet Konağı'nı tanıdı. "Hele şöyle" dedi. "Doktorun yerini buna göre şavullarım. Sonrası da gece buraya gelip, otobosun kalkacağı yeri bulurum!"

Birini durdurup sordu gene:

-Doktor nerede acep efendi?

-Hangi doktor? dedi adam

- Hangisi olursa... en yakın hangısıysa...

-Şöyle yürü. Bak şu gördüğün kocaman yazılı

tabela var ya... Oradan sola dön, yürü... Bulamazsan birine sorarım gösterir. Allah şifanı versin.

- Allah razı olsun efendi...

Kalın kaba ceketinin iç tarafına diktiği para kesisini yokladı, yürüdü. Doktorun yerini buldu. Girse miydi acaba... cesaretle kapıyı açtı içeri girdi.

Bekleyenler, çeşitli hastalıklar üzerinde konuşarak zaman geçiriyorlardı. İçlerinden birisi:

- Kulak asma... diye ekledi. Bunların da bir şeyden anladığı yok ya... Tutturmuşlar bana "Sende anemi var diye. Üç yıldır gelip giderim hep öyle derler.

- Halt etmiş onlar! dedi karşındaki bana da "Sende astım var" derler de başka bir şey demezler. Karşındaki:

- Astım varsa, kadın iğne iyi gelirmiş amca, dedi. Adam fena bozuldu buna. Fakat ses çıkarmadı. Kimi böbrek dedi, kimi romatizma. Böyle sürüp gitti konuşmalar. Başka biri de:

- Vallahi sizinkiler bir şey değil, ben de "Damar hastalığı var, damar" dedi. Baharatlı, biberli, hele yağlı et yemeyecek mişim!... Hele çok yiyenler kendi elleriyle ömürlerini kısaltırlarmış.

-Ne yapar dedin yağlı et?.. Osman Emmi sormuştu bunu.

- Damar sertliği yapar. Fakat fazla yersen.

- Fazla da söz mü hay oğul? dedi Cambaz Osman tamam bi okka!... Ah bre kafa!... Ah bre kafa!... demek benim marazım da buyumuş demek ha?... Ban sek.. Geçen kurbanda Şakir Ağa kurban eti veriydi de bi okkayı birden göçürdükten başka, o kocca yağlı kuyruğu löppedenek yuttuydum!. Ah bre eşşek kafa!... Bizim derdimiz buyumuş demek ha?

Bir daha yedi bayram ağzıma et koymam gayri. İyi ki vakti zamamında gelmişim! Ya haberim olmayıp bu bayram da yeyeydim n'ourdu benim halım? Ben derdimi öğrendim gayri. Şükür Rabbime... Haydi Allah size şifalar varsın!...

Öbürlerinin..... kalınları arasında çıkıp getir. Ama sözünde duymayan Cambaz Osman yine bir günü kurban etinden ölür.

* şavullamak: tahmin etmek

* maraz: dert, hastalık

TARİH KÖŞESİ

BOZULUS

Halil ERENOĞLU

Akkoyunlar'dan kalma Türkmen halkına Osmanlı Defter kayıtlarında BOZULUS denilmektedir.

Bu konuyla ilgili tarihçiler Ulus Türkmenleri'ne bu sıfatın nasıl verildiğini net açıklayamıyorlar. Her bilinmeyen için bazı tahminler veya kestirmeler yapılır.

Birinci açıklama: Rengin, eski Türk toplum hayatında anlamları olduğu bilinmektedir. Kara renk, avam halk için kullanılır. Bu nedenle halk içinden kendi gücüyle sıvırılıp devleti ele geçiren kişiye de KARAHAN denir. Göktürk Kitabeleri'nde "Türk Kara Kamag Budun" ibaresi vardır. Buradaki "kamag", "kemik" sözcüğünün eski ekidir.

Demek ki o zamanki avam halkın adı, Türk Kara Kamag Budun'dur.

Karakoyunlular'ın bağlısı olan Kürt aşiretlerine KARA-ULUS denilmiştir. Akkoyunlu bakiyesi Bozulus aşiretleri içinde de Kürt aşiretleri bulunuyor. Bunlara Karaulus denildiğine göre Bozulus bunun karşıtı, hakim ulus anlamına geliyor. Dede Korkut'taki Ağboz At deyişi de bozun ak renge yakın olduğunu gösteriyor.

İkinci açıklama ise; bozuk sözcüğü ile ilgilidir. Halk arasında bazı kişilere rengin bozuk demek "hasta mısın?" anlamına gelir. Akkoyunlular'ın da dağılıp ikbal ve itibar yitirmesi bir çeşit bozulmadır. Ne demiş Pir Sultan Abdal "Dağılmış aşiret il bozuk bozuk."

Bozulus, bu görüşe göre dağılmış, bozulmuş halk demektir. Ancak bilimsel ve inandırıcı bir görüş değildir.

Üçüncü izah tarzı: Bozulus'ta Bozoklu, Oğuz boyları da vardır. Üstelik Akkoyunlu padişah soyu Bayındırlılar, Üçoklu Oğuz Boylarındandır. Bu görüş de kabul görmese gerektir.

Biz burada birinci tezi de destekleyen bir dördüncü görüş ileri süreceğiz. Bir kere boz sözünün kara karşıtı bir mana ifade ettiğini anlamak gerekir. Bu konuyu şöyle açıklayalım:

Göktürk Kitabeleri'nde, "Türk Kara Kamag Budun" deyiminden başka bir de "Türk Sir Budun" deyişi var. Türk Kara Kamag Budun Avam olduğuna göre, Türk Sir Budun da her halde yönetici sınıf, ya da soylular anlamına geliyor. Uzakdoğu'daki kutsal sarı rengi çağırıyor.

Türk Sir Budun, Sir Dokuz Oğuz, Sir Tarduş deyimleri, o ulusların yönetici tabakalarını ifade etse gerekir. SARAGUR sözünün Sarıuygur olduğu biliniyor. Sir ve sarı sözünün değişik ağızlarda söylenen aynı sözcük olduğu belirgindir.

Moğollar, SİR DEKTUR diyorlar ki bu sarı kır, boz kır demektir. Kazaklar da SARI DALA deyimini aynı manada kullanıyorlar. Böylece Türkistan'daki Sir Suyu'nun da sarı su olduğunu anlıyoruz. Hatta bazı tarihçiler Sir sözünün Kuman Kıpçaklar tarih sahnesinden çekildikten sonra pek kullanılmadığı yazar. Kıpçak (Kimek-Kuman) lara Ruslar Polovtsi, Almanlar Fablen demişlerdir ki sarışın anlamına geliyor. Kara karşıtı bir anlamlı sarı renk vardır. Sarı sözünün zamanla Oğuzca'da boz renge dönüştüğü anlaşıyor.

Bu izaha göre, Sir Oğuz Budun anlamına gelen Bozulus sözcüğü nasıl türemiş bakalım.

Burada il veya budun yerine Moğolca ulus alınmış. Gerek Akkoyunlu gerekse Karakoyunlular'ın oluşmasından önce bu bölgeler, yoğun Moğol hakimiyet sahəsi idi. Karakoyunlular Moğollar'la iç içeydiler. Karakoyunlular'ın ünlü hükümdarı Kara Yusuf Türkmen'in künyesi Yusuf Noyan'dır. Noyan Moğolca bey demektir. Akkoyunlular da Moğol unsurlarıyla karışık Timurlular'ın müttefiki idi. Hatta Ankara Savaşı'nda Akkoyunlu Karayülük Osman Bey, Timur'un saflarında savaştı. Velhasıl Bozulus sözcüğü sarı halk, yani Sir Budun (Hakim Ulus) anlamına geldiği kadar, geleneksel bir deyim olduğu da nalaşıyor.

Gelelim Bozulus'un aşiretlerine;

Bozulus hakkındaki ilk bilgileri 1540 tarihli Osmanlı defter kayıtlarından öğreniyoruz. Bu il ana kol olarak ikiye ayrılıyor:

1. Diyarsakır Türkmenleri (asıl bozulus)

2. Dulkadir Türkmenleri.

Diyarbakır Türkmenleri, asıl bozulus Sakkoyunlu bakiyeleri ile Halep Türkmenleri'nin toplamıdır.

Dulkadir Türkmenleri'nden başka bir de Suriye yani şam Türkmenleri vardı ki bunlar da genelde halep türkmenleri'nden sayılır.

Bozulus Diyarbakır kolundan olan aşiretler;

Hamzahacı, Kocahacı, musullu (Musulcalu), izzettin Haculu, Haydarlu, İvaz, ishak, yurtçu, Purnek (Pörnek)

Bunlardan başka defterde zikredilen cemaatler de vardır. Oğulbeyli, Tabanlı, Süleyman Haculu, Şeyhlü, Danişmentlü, Alahacı gibi. kayıtlarda rastlanmadığı halde, akkoyunlu ulusuna bağlı kürt aşiretleri de vardır. Gevhallü, Lek, anter, Cevahir. Bunların bazıları tamamen türkleşmiştir. Kanuni devrindeki defterde Asıl bozulus gurubunda Avşar, Bayat, İrgin, Döğer gibi Oğuz Boyuna bağlı kabileler de zikredilmektedir.

Bozulus'un Dulkadirli koluna bağlı aşiretler;

Defterde bu gurubun birinci aşireti Cirit sultan Hacı'dır. Sonra Kürt Mihmatlu, Dokuz Kavurgalu, Mamalu, Kişne, Akçalı boyları zikrediliyor. dulkadirli sahasında Avşar ve Eymür boylarından başka bayat aşiretinin Şambayadı kolu da bulunmaktadır. ikinci Murat devrinde, Bozok bölgesinde Yörgüç Paşa'nın bastırdığı Kızılkocalı aşireti de Dulkadirli'dir.

Bozulus'un Şam Türkmeni koluna bağlı aşiretler;

Kanuni devrinde yazılan birinci Bozulus defterinde, Suriye türmenleri Tavaif-i Türmanem Şam, yani Şam Türkmeni diye geçiyor. Hemen hepsinin Halep Türkmenleri'ne bağlı boy ve oymaklardan oluştuğu kabul ediliyor.

Köpekli Avşarı, harbendelu, beydilli oymakları halep Türkmenleri'ne bağlıdır. karakoyunlu, Eymür, Ulaşlı, Avcı gibi teşekküller gene halep Türkmenleri'yle ilgilidir.

Kanuni'nin Nahçıvan seferinde, İranlılar bozulus'un bazı oymaklarını Osmanlılara karşı kullanmışlardır.

Bozulus, Mardin'in güneyindeki Deyrizor'dan Erzurum'a kadar olan bölgede yayılmakta bazen Gürcistan'a, İran sınırlarına kadar gitmekteydiler. 1583'te çıldır yakınında cambaz

Çukuru denilen yerde İran uç beylerinin baskınına uğrayıp büyük mal ve davar kaybına uğradılar. 1578 İran Osmanlı Savaşlarının sebepleri arasında bu Ulus Türkmenleri'nin İranlılarca yağmalanma hadiseleri de vardır.

Demek ki, Osmanlılar İran'daki İranlılar da Osmanlı'daki Türkmenleri hep yağma etmiştir. bu halk, iki arada bi derede kalınca başının derdine düşmüştür. 1613 tarihli bir belgede Bozulus oymaklarının Anadolu ve Karaman eyaletlerine yayılmaya başladığı, Sivas dolaylarındaki Yeni il Türmenleri'nin de orta Anadolu'ya geçtikleri yazılıdır. Batıya gelenlerin büyük bölümü, Afyon, Akşehir, Kütahya bölgesinde yurt tutmuşken, devletin vergi baskısıyla Aydın, Saruhan, Menteşi taraflarına dağılmışlar, hatta denizi geçip Roşos ve İstanköy adalarına gitmişlerdir.

Bozulus'tan, savaş gücü olarak ilk defa Viyana bozgunundandı sonrakı kargaşa döneminde istifade edilmiştir. Hem iç ayaklanmaların bastırılmasında görevlendirilmiş, hem de Viyana bozgunundan sonrakı Avusturya seferinde bazı aşiretler savaşa gönderilmiştir. Mesala, Hamzahacı, Gündeşli, Şeyhli, Köçekli aşiretlerinin baş bidenleri (Kethüdalar) Konya'ya çağırılıp, Beg ünvanıyla ve bin altı yüz atıyla sefere iştirak ettirilmiştir. Ne var ki ateşli silahlara henüz alışmamış olan kuvvet, Avusturyalıların yoğun topçu ateşi karşısında şaşırıp geri çekilince, paniğe sebep olmuşlardır. Bozgunu önlemek için ileri atılan Sadrazam Köprülü Fazıl Mustafa Paşa şehit olmuştur.

Tarihlerin yazdığı bu ünlü Salankamin savaşı, Bozulus'un iştirak ettiği ilk Osmanlı Savaşıdır. Bozulus, Akkoyunlular'ın Anadolu'daki en önemli bakiyesidir. bir bölümü Erzinan, Erzurum ve daha ötede kalmıştır ki, bunların alevi olanları daha Şah İsmail zamanında, Safavi Devleti'ne katılmıştır. (Ustaşacı, Rumlu, Şamlı)

Bölgede kalan sünni türkenler de, daha sonraları türkmen ağalığı teşkilatı içinde Osmanlı'ya sonraları türkmen ağalığı teşkilatı içinde Osmanlı'ya bağlanmıştır. Bunlardan İran'a giden sünni; Pömek ve Musullu aşiretlerine Türkmen denilmiştir. Devletin et ihtiyacını uzun süre, bu Türkmen ağalığıyla, Bozulus halkı karışlaştırmıştır.

"Eyi at, katır ve deveyi yukarı canibe (Kafkasya) ziyade baha ile satup" gibi cümlelerin geçtiği ticari vesikalar vardır. Bozulus'un ana İskan gruplarını yazalım:

BİRİNCİ BOZULUS KAFİLESİ

Yeni İl Türkmenleri'nden Musacalı'nın da içinde bulunduğu Üsküdar Türkmeni, Yabancı dedikleri Halep Türkmeni, Musacalı'nın da içinde bulunduğu Dulkadir Türkmenleri, toprağa işlemesini biliyor. Hem çiftçi hem de hayvancı olan Türkmenlere, sürüsünden kurbanlı, tarlasından ekmekli deniliyor.

İKİNCİ BOZULUS KAFİLESİ

Hamzahacılar, Akşehir, Ilgın ve yakın çevresine gelmişler. Aşiretin diğer adı Atçekenni.

ÜÇÜNCÜ BOZULUS KAFİLESİ

Gündeşli, Kürt Mihmatlu

1691'den itibaren devlet Bozulus oymaklarını on bölgeyi yerleştirmiş.

1. Kütahya, Aydın
2. Konya, Karaman
3. İçel, Teke
4. Ankara, Nevşehir

5. Sivas, Erzurum
6. Çukurova
7. Diyarbakır
8. Rakka, Halep
9. Kıbrıs
10. Rumeli

Sonuç

Boztoprağın çocuğu olan Türkmenler'le boz rengin nasılözdeşleştiğini hayatın her safhasında görmek mümkündür.

DOĞADA

Bozdağ, Bozova, Bozarkaç, Bozkır, Bozburun, Boz ekin, Boz bulanık su, Bozkaya

HAYVANLARDA

Bozkurt, boz köpek, Bozayı, boz aslan, boz ıgır, boz aygır, boz yılan, boz kuş, boz koyun, boz eşek, boz geyik, bozdoğan

GELENEK OLMUŞ YEMEKLERİN ADI

Bozaş

YAYGIN İÇKİ ADI

Boz ırakı

MÜZİKTE

Bozlyak

BOY VE İL ADI

Bozoklar, Bozcalı, Bozkoyunlu, Bozkuş Yörüğü, Bozahmetli, Bozatlı, Bozbeyli, Bozca, Bozca Dodurga, Bozcivan, Bozcayanlı, Bozcapanlı, Bozdoğanlı, Bozgeyikli, Bozguncu, Bozhamutlu, Bozhulu, Bozhüseyinli, Bozincik, Bozkeçili, Bozkethüda, Bozkırlı, Bozkurt, Bozlu, Bozoğlu, Bozorhanlı, Bozrakalı, Bozbağ.

Türkmenistanlılar'ın en ünlü destanlarının adı BOZOĞLAN DESTANI. Toroslarda, Bulgar Dağı'nda, Ayaş Aşiret'nin yaylasında, Bozoğlan Mağarası vardır ve yattırır. Belki Türkmenistan Efsanesindeki Bozoğlan'la ilişkisi vardır. Bu yatıra Bozoğlan Dede denilmekte olup bir ordu başbuğu yani emirdir.

Dede korkut kitabında; Bozoğlan; "Bu mahalde erenlerin meydanı aslanı pehlivanların kapları" Bozoğlan yetti.

Kaynakça

1. Sümer, Faruk; Oğuzlar
2. Demirtaş, Faruk; Bozulus Hakkında
3. Türkay, Cevdet; Osmanlıda Aşiretler
4. Moğolların Gizli Tarihi
5. Kaşgarlı Mahmut; Divan'da Oğuzlar Bölümü
6. Yalın, Ali Rıza; Güneyde Türkmen Oymakları
7. Türk Dünyası Tarih Dergileri
8. Sülmer, Faruk; Karakoyunlular
9. Dede Korkud
10. Woods, John; Akkoyunlular
11. Divitçioğlu, Sancar; Oğuzdan Selçukluya
12. Kütükoğlu, Bekir; Osmanlı-İran Münasebetleri
13. Kırzoğlu, Fahrettin; 1578'den Sonra Osmanlı-Kafkas Münasebetleri.

Not: Emirdağ bölgesindeki musulcalı köyleri (onbeş köy), pömek ve Hamzacılılar, Bozulusun Diyarbakır kolundandır. Emirdağın içi (kacarlı, incili, çilli), Averen (öşili, evşili), hacı fakılı (Türkmenköy) Musacalı aşiretine bağlı olup, Bozulusun Dulkatır kolundadır...

Bir elin nesi var, iki elin sesi var

Savaş HANCI

İç Anadolu'nun şirin bir köyü vardır. İnsanları kendi halinde, tarımla uğraşıp, hayvancılık yaparak geçimlerini sağlarlar. Bu köy ismini aslan resmi bulunan büyük bir kayadan dolayı Arslanlı Köyü olarak almıştır.

Höyükleri vardır kazılınca insan kemikleri ve kafa tasları çıkıyor, bu höyüğün yarısı kazıldıktan sonra şimdilik korumaya alınmış. Kavağın başı derler bir yer vardır. Bu köylere yağmur yağmadığı yıllar çevre köylerle beraber birleşip, yağmur duasına çıkarlar, yağmur duası bitmeden bardaktan boşanırcasına yağmur yağar, köylüler memnuniyetinden onlarca kurban keserler.

Meraları vardır, kepir ve çal insanları vardır, bunlar cana yakın gelen misafirlere evde ne varsa ikram etmeye çalışır, misafirlereköy odasında yatar ve yoluna devam eder. Bu insanlar, gariban, içlerine kapalı ve iki ilçenin ara yerinde sınırda yaşarlar. Komşuları Manavuz, Bağlıca, Beyören, Hırpınar, Kadıkuyusu, Karakaya, Burnarkoç, Dikilikaya, gibi köylerle çevrelenmiş. O sevimli köyün yolları birkaç kez yapıldı. İnsanları geçim derdine düştü ve şehre göç başladı. Sadece Eskişehir'e 103 hane taşındı. İzmir'e 70 hane taşındı. Şu anda bu köyde şehir merkezine gitmemekte direnen ihtiyar ebe ve dedeler kaldı.

O güzelim evler viran oldu. İnsan sayısı azaldıkça, çeşme sayısı arttı. Köye elektrik geldi, evlerde musluktan sular aktı. İnsanları da şehirlere taşındı. Ama buluşmaları bayramlardave köylülerin yılda bir seger düzenledikleri köyde buluşma günlerinde ve ramazanlık günlerinde verilen yemeklerde bir araya gelip hasret gideriyorlar ve aralarındaki bağı koparmadan yaşamlarını sürdürüyorlar.

İşte ben de bu köyde doğmuş, Eskişehir'e ailece taşınmış kişilerden birisiyim.

Bir elin nesi var, iki elin sesi var

Saygı ve selamlarımla

EMİRDAĞ'A HASRET

Fikret AKIN

*Emirdağlarına bahar gelince
Bozdumanlar Yellibele yaslanır
Bahar yeli yücelerden esince
Gönül kuşu Emirdağ'dan seslenir*

*Bizdeki yaylalar çamlı, meşeli
Topakev kurulur dipli, köşeli
Gönül Emirdağ'dan ayrı düşeli
Gurbet elde yüreciğim hislenir*

*Sıla için yanan özümdür benim
Yolumu gösteren gözümdür benim
Hasrete teselli sözümdür benim
Demedikçe dillerimiz paslanır*

*Adaçal'a akşam sarı, mor gibi
Bademlik'te yazlar artık zor gibi
Emirdağ özlemi yanan kor gibi
Hasretler var gözyaşıyla beslenir*

*Kekiğin kokusu esen rüzgarda
Gonca güller açtı yine sular da
Emirdağ'dan ayrı geçen baharda
Kör kandiller duvarlarda islenir.*

*Yaylaya çıkmanın zamanı şimdi
Cana can katmanın zamanı şimdi
Sarılıp yatmanın zamanı şimdi
Güzelleri saya ile süslenir*

*Emirdağlarına vardım varalı
Baharı burada gördüm görelî
Uğruna gönlümü verdim vereli
Deli gönül gam çekerek uslanır.*

ŞİRİN EMİRDAĞ

Fikret AKIN

Baharda kekik kokan Emirdağ'da
Geçti ömrümüzün en güzel çağı
Türküler söyledikbahçede, bağda
Sevgisiyle yakın ettik ırağı

Rüzgar Adaçal'a beni bıraksın
Gönül Emirdağ'a oradan baksın
Kacerli Çeşmesi gönlüme aksın
Güzeller çeşmeden çeksin ayağı

Bademlik'te güneş güllerde solsun
Kurulsun masalar, kadehler dolsun
Bütün yaz boyunca bana yurt olsun
Bucak'ta kurulmuş bir köy çardağı

Söğüt'ün dalında öten kuş mudur?
Mektubun gelmiyor yollar kış mıdır?
Yarimin yüreği yoksa taş mıdır?
Ayrılık üstüne yakmış چراğı

Kuşlar ötüşüyor yine karşımda
Renk renk kelekler gezer peşimde
Essin Emirdağ'ın yeli başımda
Boram boram kekik koksun toprağı

Yanağında güller açar
gülünce
Gönül bayram eder yarı
görünce
Emirdağ'a geç de olsa gelince
Baharla şenlenir bahçesi, baği

Takıp kanadına mesafeleri
Beni de götürsün kanıtlı peri
Derbeder ömrümün şimdiden geri
Emirdağ'da kurulmalı otağı

Özlemim, başıma değen bir etek
Varlığın ruhumda açak tek çiçek
Bil ki seveceğim ölünceye dek

VAKFIMIZA ÜYE OLUNUZ

Vakıf Büromuzdan alacağınız üyelik formunu doldurup, 1.5 milyon lirayı büromuza getirmeniz kafidir. İl dışında olanlar yine formunuzu doldurup Vakıfbank Eskişehir Şubesi'ndeki 2057881 numaralı hesabımıza yatıracağınız üyelik dekontunu büromuza ulaştırmanız kafi.

VAKİF ADRESİMİZ:

İsmet İnönü Cd. Kazım Önal İş mrk. No: 59/36
Tel & Fax: (0.222) 220 21 44

DERGİMİZE ÜYE OLUNUZ

Dergimize abone olmak için üye kayıt formunu doldurup, formla birlikte Vakıfbank Eskişehir Şubesi 2057881 no'lu hesabına abone bedelini yatırıp makbuzunuzu göndermeniz kafidir.

Yurtiçi Abone 1 Yıllık : 3.000.000.-

Belçika için 1 Yıllık : 1.000.- BF

Almanya için 1 Yıllık : 50.- DM

DERGİ ADRESİMİZ:

İsmet İnönü Cd. Kazım Önal İş Mrk. No: 59/36
Tel & Fax: (0.222) 220 21 44

VAKFIMIZA KATILAN YENİ ÜYELER

350- Ceylan ÜNAL	398- Soner YENİLMEZ
351- Kemal SÖNMEZ	399- Yavuz İMRE
352- Lütfiye ATEŞ	400- Kudret KÖSE
353- Sedat ATEŞ	401- Şükrü İBRİK
354- Güler KOÇAK	402- Kazım AKGÜN
355- Gülümser BAĞCI	403- Salih DAVRAN
356- Şükrü BAĞCI	404- Mustafa SAYGIN
357- Süleyman BOZDAĞ	405- Koray SAGLAM
358- Ömer İYİGÜN	406- Yılmaz ERDÖNMEZ
359- Kenan BAĞCI	407- H. Abdil YENİLMEZ
360- İsmail BEĞENDİ	408- Ramazan DİVRİKLİ
361- H. Dudu ÖZKIR	409- Ömer ÜNAL
362- Fevzi ÖZÇAKIL	410- Emir ÇİVRİLLİ
363- Varol YÜRÜK	411- Yalçın DEMİRAL
364- Nurcan KAÇMAZ	412- Gürsel ERDEM
365- Eşe ÖZGÜR	413- Ömer KARACA
366- Cemal ŞAHİN	414- Ömer SAGLAM
367- Halim KARATAŞ	415- Nevzat GÜZEL
368- Mehmet LEYLEK	416- Hüseyin KOYUNCU
369- Yakup YURTYAPAN	417- Abdullah SUBAŞI
370- Mehmet KOYU	418- Maruf TURAN
371- Bayram KOYU	419- İsmail VELİOĞLU
372- Mahmut SUDURAĞI	420- Muzaffer YÜKSEL
373- Şaban ÇIRAKLI	421- Fikri OKUTAN
374- Ramazan ÖZDEMİR	422- Abdullah HALAÇ
375- İsmail ALTIN	423- Mustafa ÇELİK
376- İbrahim LEYLEK	424- Çalışkanlar Kuyumculuk
377- Uğur ÖZDEMİR	425- Mustafa KOCA
378- Sıtkı SARIÇİÇEK	426- Ceylan YENİLMEZ
379- Ali BALCIKOCA	427- Adnan ÖZDEMİR
380- Ceylan ALTIN	428- Recep ER
381- İsmail KISAAĞIL	429- Fazlı HALAÇ
382- Ömer ÇIRAKLI	430- Selahattin TUĞLU
383- Mustafa ŞAHİN	431- Niyazi AYDEMİR
384- Mustafa SUDURAĞI	432- Medine UYAR
385- Kadir LEYLEK	433- Sebahat HALAÇ
386- Abdullah KESER	434- Keziban DÖLEK
387- Nurettin ÇIRAKLI	435- Ceylan ÖZER
388- Bülent KARACA	436- Nazife ASLAN
389- İbrahim AKTEPE	437- Serdal ÇILDİR
390- Sait KESKİN	438- Emine BUZLU
391- Selman ERDEM	439- Sultan UYAR
392- Halil AYDEMİR	440- Şükran KARACA
393- Ergün HÜYÜK	441- Serpil ERÇALIŞKAN
394- Şükrü GÜRKAN	442- Şükrü ERÇALIŞKAN
395- İsmail ÖNAL	443- Nuran BÜKER
396- İsmail URFALI	444- Cevahir ÇILDİR
397- Bekir ŞAHAN	445- Mesut ERTORUN